పొన్న

జయంతి వెంకటరమణ

సాయంకాలపు వేళ.

కార్తీకమాస తొలిదినాలలో గాలులు చలిగా వీస్తున్న వేళ పొన్న చెట్టుక్రింది పురింటిముందు సైకిలు ఆగింది.

చెట్టుమీదనున్న తమ గూళ్ళను చేరుకుని గోలపెడుతూ తమ కష్టసుఖాలను చెప్పుకుంటున్న కాకులు ఒక్కసారి నోళ్ళు కట్టుకున్నాయి. కారణమేమిటో తెలుసుకోలేక చిన్నకాకులు పెద్దకాకుల వైపు కళ్ళు ఇంతలు చేసికొని చూశాయి.

కాకులన్నీ సైకిలువైపే చూస్తున్నాయి. సైకిలు దిగుతున్న అతనినే చూస్తున్నాయి. అతనిని చూస్తూ గుమ్మం

ముందు నిలబడి స్వాగత మివ్వనున్న ఆమెనే చూస్తున్నాయి. ఆ పురింటి ముందున్న ఆమెనే చూస్తున్నాయి. ఆమెను చూస్తున్న అతనినే చూస్తు న్నాయి. చూపులు మార్చుతూ ఆ ఇరు పురినే చూస్తున్నాయి.

సైకిలుకు స్టాండువేసా డతను.

ఆమె ఆశ్చర్యానందాలతో తెండడు గులు ముందుకు వేసింది.

పెద్దకాకులు 'కావు కావు' మన్నాయి. చిన్నకాకులు వాటిని అనుస రించాయి.

కాకులు అరవటం ఆమె విన్నది. కాని ఆమెకు వాటి భాష తెలియక కాబోలు అలానే నిలుచుండిపోయింది. అతన్ని చూడగానే ఆమె కళ్ళలో మెరిసిన కాంతిని ఆ కాకులు గమనిం చకపోయి ఉండవచ్చు.

అతను ఆమెతోపాటు గుమ్మందాటి ఇంటిలోకి వెళ్ళాడు.

కాకులు అరవటం మానేశాయి. నాలుగు పెద్దకాకులు నలుదిశలకు ఎగిరి పోయాయి.

ఇంటి నడినెత్తిన ఉన్న పురిని పీకి కన్నంచేయాలనే కార్యక్రమాన్ని వాయిదావేసుకున్నందుకు నాలుగు పెద్ద కాకులు ఒకదాని నొకటి నిందించు కున్నాయి.

ఆశావాదులయిన మరి రెండు పెద్ద కాకులు చీకటిలో కళ్ళను చించుకు చూడసాగాయి.

ఇంటిలోనుండి వచ్చే మాటలను వినాలనే తాపత్రయంలో పడిపోయాయి మిగతా కాకులు.

చెట్టుమీద నిశ్శబ్దత ఆవరించింది.

పిల్లకాకులు ఆటలు మరచిపోయాయి.

పెద్దకాకులు గుసగుసలు విన సాగాయి.

అతనెప్పుడు ఇవతలికి వస్తాడా అని ఎదురుచూడసాగాయి. అతని వెంట ఆమె వస్తుందని వాటికి తెలుసు.

కాని కొన్ని యుగాలు గడిచినా అతను రాలేదు.

ఆ సమయంలో ఎన్నో పొన్న పూలు, కొన్ని మొగ్గలు నేలను పడ్డాయి.

అవి స్వేచ్ఛగా చేసిన ధవళ దరహాసాన్ని చూచి కళ్ళు, ముక్కులు చిట్లించుకున్నాయి కాకులు.

ఒక కాకి విరిసిన పువ్వుతో గుసగుస లాడింది.

వినిలేకపోయింది పువ్వు. బాధతో ముఖం దాచుకుంది. దురుసుగా రెక్కల టపటప లాడించి పువ్వు నొక తోపుతోసి ప్రక్కల కెగిరిపోయింది కాకి. పువ్వు నేలను రాలింది. అతను ఇవతలికి వచ్చాడు. ఆమెకూడ అతని వెనుక వచ్చింది. గుసగుసలు ఆగిపోయాయి. అన్ని చెవులు వారివైపే తిరిగాయి.

"మీరు మరీ మాట వినకుండా పోతున్నారు డాక్టరు బాబూ !"

"నన్నేం చేయమన్నావు పొన్నా ? వెళ్ళకుండ ఎలా ఉండిపోగలను ?"

"మిమ్మల్ని రోజుల తరబడి ఉండమన్నానా ? గంటలకొలది ఉండిపోమన్నానా ?...ఒక గంట... ఒకే గంట ఉండి, మరీ వెళ్ళమంటున్నాను..."

"ఛ! ఎందుకీ కన్నీరు ?"

"అవును...నా...నా కన్నీరే మీకు కనిపిస్తుంది. కాని మీకు నా బాధ ఎలా తెలుస్తుంది ?"

"తెలుసు పొన్నా, బాగా తెలుసు."

"తెలుసును కాబట్టే కదూ, నన్నింత బాధ పెడుతున్నారు ?"

"నిన్ను బాధపెట్టకూడదనే బాధ పడుతున్నాను. కాని ఇది కూడ నిన్ను బాధపెడుతుందంటే నేనేంచేసేది ?"

"మాటలతోనే యుగాలు గడుపుతున్నారు. కొద్దిగా లోపలికి రండి. నా మాటలు వినరూ ?"

వెనుతిరిగా డతను. అతని ప్రక్కనే సంతోషంతో కదిలిందామె.

ఆ చీకటిలో చేయి చేయి కలిసినదీ లేనిదీ తెలియక కించపడ్డాయి కాకులు.

మాసిన చీరకైనా ఆమె ఒంటి మీదకు చేరగానే ఆ మెరుపు లెలా వస్తాయో తెలియలేదు కాకికి.

పెరటిలోని కంచెమీద ఆరే ఆ చీర జాకెట్టులకు అంత పొందిక, ఆ పుష్టి, ఆ ఒయ్యారం ఎలా వచ్చాయో అర్థం కాలేదు కాకికి.

పొడవైన ఆ జడను చూచి ఈసు పడిందామె నెచ్చెలి.

ముందుకు అడుగు వెయ్యబోయి కాలిక్రింద పడనున్న పొన్న పూవు నందుకుని ఆమె చేతి కందించాడు అతను.

నవ్వుతూ తలలో తురుముకుందామె.

కాకుల కళ్ళు భగ్గుమన్నాయి.

"మొగుడ్ని విడిచినదాని కెందుకో ఇంత కులుకు" అనుకున్నాయి.

"మీరలా మంచంమీద బాగోరండి డాక్టరు బాబూ ! నే ఒక్క-క్షణంలో వచ్చేస్తాను" అంటూ దీపం పెద్దది చేసి పెరటిలోకి వెళ్ళిపోయిందామె. చలిగాలి రివ్వున వీస్తోంది.

బట్టలు తీయబుద్ధికాలే దతనికి. మంచంమీద మేను చేరవేసి తలక్రింద చేతుల నుంచుకొని కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

అలా శరీరం మంచంమీదకు వాలగానే చల్లని నీడక్రింద చేరినట్టయిం దతనికి. కొద్దిసేపలా ఉంటే బాగుంటుంది, విశ్రాంతి దొరుకుతుందనిపించిం దతనికి

అలసటకు వాలిన కళ్ళు, మగతగా వాలాయి. చిన్న మగత నిద్ర. అదెంత సేపో గుర్తుకురాలే దతనికి.

అంతలో మెలకువ వచ్చిందతనికి.

మైళ్ళకొలది నడచి, అలసిపోయిన కాళ్ళు, పాదాలు మెత్తని చేతులలో లాలించబడుతున్నాయి.

కళ్ళు తెరచి చూశాడు.

మెత్తని చేతులతో పాదాలు వత్తుతోంది పొన్న.

"పొన్నా! ఏమిటిది?" కాళ్ళను దగ్గరకు లాక్కున్నాడు.

"ఏం? తప్పా?"

"తప్పుకాదా? నా కాళ్ళను నీవు పట్టుకోవచ్చా? అదీగాక ఎవరైనా చూస్తే .."

"ఊ! చూస్తే?"

"నీకు తెలియదు పొన్నా!"

"అవును నాకు తెలియదు. నాకేమీ తెలియదు...నాకేం తెలుసు? మీరు మా కాళ్లు పట్టుకోవచ్చు. మా పుళ్ళను కడగవచ్చు. చీమూ, నెత్తురును అసహ్యించుకోకుండ తుడవవచ్చు. చిక్కి శల్యమైపోయిన రోగుల శరీరాలను అసహ్యించుకోకుండా మీ చేతులతో తాకవచ్చు. రోగుల బాధలే మీ బాధలని వాళ్ళకోసం మైళ్ళకొలది పల్లెనుండి పల్లెకు పోవచ్చు. తిండి తిప్పలు లేక 'తిన్నావా? పస్తున్నావా?' అని అడిగేవారు లేక అలమటించవచ్చు, మాకోసం, మాలాంటి వాళ్ళకోసం. కాని నేను మీ కాళ్లు పట్టుకోకూడదు. భోజనంచేసారా అని అడగకూడదు. నా చేత్తో పట్టెడన్నం పెట్టకూడదు. అంతేకదూ!..." ఆమె కళ్ళలో నీళ్లు నిండాయి. ఆ కళ్ళతో అతన్ని చూడలేకపోయింది. మంచం పట్టెమీద తలవాల్చుకుని ఉండిపోయింది.

ఆమె ఏడుస్తోందని తెలిసికోటానికి ఎక్కువకాలం పట్టలేదతనికి. ఆమె తాకు దగ్గరగా జరిగాడు. పొన్నపూవు అతనివైపు అమాయకంగా చూస్తోంది.

"పొన్నా! ... ఇదిగో ఒక్కసారి తల ఎత్తి చూడవూ? ... నిన్నే ... పోనీలే ... ఇలాంటి మాటలనటానికే కదూ ఒక గంట ఉండమన్నావు! చెప్పు."

తుళ్ళిపడి లేచింది. "లేదు. లేదు..." అంటూ లేచి పెరటివైపు పరుగెత్తింది. ఆమె ఎందుకంత అకస్మాత్తుగా లేచి వెళ్ళిపోయిందో అతనికి అర్థంకాలేదు.

అంతలోనే తిరిగి వచ్చింది 'రండి' అంటూ.

"ఎక్కడికి? ఎందుకు?"

"వేడినీళ్ళు పెట్టాను. స్నానం చెయ్యండి. ఒళ్ళు నొప్పులు పోతాయి. ఎన్ని మైళ్లు నడిచారో!"

అవును. సంశయించేలోగా ఆమె అంది, "బట్టలు మార్చుకోండి. ఇదిగో తువ్వాలు." అతను కాదనలేకపోయాడు.

"స్నానంచేసి వచ్చేలోగా భోజనం సిద్ధపరచింది."

"ఇవ్వాళ నాకెంత సంతోషంగా

ఉందో తెలుసా ? ఇన్నాళ్ళకి ఈ రోజున మీరు నా మాట విన్నారు...ఎందుకంత తొందర ... నెమ్మదిగా భోజనం చెయ్యండి ... సైకిలుందిగా ! ఎందుకు నడిచారు ?"

"సగం దారి వెళ్లేసరికి సైకిలు టైరు పంక్చరైంది. తిరుగుప్రయాలో గాని బాగుకాలేదు."

"అన్నంవెయ్యనా ?"

"ఊహూ !"

"కొద్దిగా."

"చాలు, చాలు, ఇప్పటికే చాల ఎక్కువ వేశావు."

"ఫరవాలేదు. అన్నం కలపండి. రాత్రివేళ పెరుగు వేసికోకూడదు. మజ్జిగ వేస్తాను, కలపండి."

"అదేమిటి ! ఉప్పును దీపానికి చూపిస్తావేం ?"

"మీ ఆయుషు పెరగాలని."

"పిచ్చి !"

"అనుకోండి."

"ఇకనైనా లేవవచ్చా?" అంటూ పీటమీంచి లేచిపోయాడు.

టవలుతో చేతులు తుడుచుకుంటూ మంచంమీద కూర్చుంటూంటే "కాళ్లు నొప్పిగా ఉన్నాయి కదూ ?" అని అడిగింది పొన్న.

"నాకే కాళ్ళనొప్పి లేదు. నీవు మాత్రం కాళ్లు ముట్టుకోకు" అంటూ పాదాలదగ్గర కూర్చున్న ఆమెనుండి పాదాలు లాక్కుని నిల్చున్నాడు.

"పోనీలెండి" అంటూ దూరంగా జరిగి నిలబడిపోయింది.

"ఇక వెళ్ళనా ?"

"వెళ్ళవచ్చు. కాని రోజూ ఇలా భోజనానికి వచ్చేయకూడదూ ?"

"ఎందుకు ?"

"రాత్రి ఏ పదిగంటలకో వంట మొదలుపెడతారు. ఏ అర్ధరాత్రో భోజనంచేసా ననిపిస్తారు. నాకు బాధగా ఉంటుంది."

"నాకు అలవాటేగా."

"మంచి అలవాటు కాదది."

"మరి నే వెళ్తాను. చెరువు దాటితేనే గాని ఊరురాదు."

"తోడు రానా ?" అడిగింది.

"ఈ దారి నాకు అలవాటే." గుమ్మం వైపు నడిచాడు.

"రాత్రి కేంపు ఎట్టైనా వెళ్ళాలా ?" అడిగింది.

"కేసులుంటే...."

"అంటే అర్ధరాత్రయినా భోజనం ఉండదన్నమాట, అంతేకదూ?"

"నాకు అలవాటేగా ?" సైకి లందుకుంటూ అన్నాడు.

"మంచి అలవాటే." ఇద్దరూ చెట్టు క్రిందికి వచ్చారు.

అతను ముందుకి నడుస్తూ "వస్తానూ !" అన్నాడు.

కాకు లింకా నిద్రపోలేదు. "రేపు రావాలి."

"చూదాం."

"అలాకాదు తప్పక రావాలి."

"మరి వెళ్తాను" అంటూ సైకి లెక్కాడు. సైకిలు ముందుకి సాగింది.

చీకటిలో అతను కనిపించేంత వరకూ చూస్తూ ఉండిపోయింది.

అతను వెనుతిరిగి చూశాడు. ఆమె అలానే నిల్చుని ఉంది.

అతను చెరువు గట్టువైపు తిరిగాడు. ఆమె వెనుతిరిగింది.

కాకులు నవ్వుకున్నాయి.

* * *

అది శ్రావణమాసం. పడమరనున్న కొండలవైపునుండి తొంగిచూసే మేఘా లకు అంతేలేదు. వానలేదు. జల్లుజల్లుగా పడే వాన. బూడిదరంగు మేఘాలనుండి జారిపడే పన్నీటిజల్లు. పగలంతా అదే వరుస. రాత్రెప్పుడో కురుస్తుంది కుండలు బోర్లించినట్టు. ఊరంతా బురద మయం. పొలాల నిండుగా నీరు. నారు పోసిన పొలాలు కొన్ని, ఉబుపులకోసం వేచి ఉన్న పొలాలు కొన్ని, ఊరికి దక్షిణ దిక్కున, తూర్పున పరచుకొని ఉన్నాయి. ఊరికి ఒకటే. ఒకటై ఉన్న 'గంగమ్మ చెరువు' ఊరికి దక్షిణాన ఉంది. దానికి దిగువన సారవంతమైన భూములున్నాయి. పడమరనున్న కొండలు ఉత్తరానికి ఒంగి ఉన్నాయి. కొండలదాపున భూములకు వర్షమే ఆధారం. భూములేమంత సారవంతమైన భూములు కావు. కొండలకు ఆనుకుని రెండు మూడు పల్లెలున్నాయి. చెరువుకు తూర్పు, పడమరలో ఒక్కొక్క గ్రామ ముంది. వాటిని పద్మాపురం, మంగా పురమని అంటారు. పద్మాపురం ఎక్కువ జనాభాగల గ్రామం ఇవన్నీ పట్టణాలకు ఏడెనిమిది మైళ్ళదూరంలో ఉన్నవే. ఆ గ్రామాలు, పల్లెలు ఒక ప్రపంచం. సమష్టిగా బ్రతుకుతేనే బ్రతుకుందక్కడ. చమురు దీపాలే రాత్రికి వెలుగు. అన్ని గ్రామాలకు చెరువులు లేవు. నేల బావులే. అవైనా ఒకటి, రెండు. పెంకు టిళ్ళు అక్కడక్కడ. అవైనా పద్మా పురంలోనూ, మంగాపురంలోనూ. పద్మా పురంలో శివాలయముంది. ఆ దేవుని మహిమలు చెప్పగల పూజారి, శివరాత్రి నాడు దేవుని కీర్తించి జాగరణ చేయించగల భజనపరులు, కాస్తో కూస్తో డబ్బున్నవారు, చిన్న ఎలిమెం టరీ స్కూలు, రాత్రివేళల అందులో బ్రాగన్ను పెట్టి నిద్రపోయే పశువులు, మునసబుగారి ఇల్లరికపు టల్లుడిగారి బ్యాటరీ రేడియో, మొరిగే కుక్కలు, అరచే కాకులు, కష్టపడే కూలీజనం ఉన్నారు. ఆ కూలీజనంపై అజమా యిషీ చేస్తూ మకుటంలేని మహారాజుల్లా చలామణి అయ్యే కామందులు ఉన్నారు.

ఊరి చివర చెరువుకు కొంతదూరంలో ఉన్నదే పొన్నమ్మ ఇల్లు. ఆ ఊరికేకాక ఆ చుట్టుప్రక్కలకు కూడ హాస్పిటల్ ఏదీ లేదు. అక్కడ హాస్పిటల్ ఉండటాన్ని గురించి ఆలోచించేవారే తక్కువ. హాస్పిటల్ పెట్టినా ఏ డాక్టరూ అక్కడ ఎక్కువకాలం ఉండలేడట. కారణం ఊళ్ళలో సౌకర్యాలు తక్కువట. కరెంటు లేదట. జీపు కూడా రావటానికి సరియైన దారి లేదట. అసలు ప్రజలకు జబ్బులున్నా గవర్నమెంటు వారి మందులు అక్కరలేదట. శివాలయం పూజారి చేతిమాత్రలు, స్వామి వారి పాదోదకం లను మించిన మందులు లేవట.

అలాంటి ఆ ప్రాంతానికి ఆరునెలల క్రితమే వచ్చాడు, డాక్టరు. గవర్నమెంటు తరపునుండి కాదు. కొన్ని ఆశయాల పైరుల్లో పండివచ్చాడు. కొన్ని ఆశయాలను ఫలింపచేసుకోవటంకోసం వచ్చాడు. 'మందు లిస్తాడట, నయం చేస్తాడట. కాని డబ్బు అడగడట. కుర్రవాడేగాని అనుభవజ్ఞునిలా మందు లిస్తాడట. జీతంలేదట. మరెందుకున్నట్టో ఊరిలో.' నలుగురూ అతను వచ్చిన క్రొత్తలో అనుకునే మాటలు ఇవి.

కడుపులో నొప్పిని చేతితో తీసివేసినట్టు నయంచేసిన తరువాత డాక్టరు నడిగా డొకముసలా డిదే ప్రశ్న.

"నే నిక్కడెందుకున్నానో కావాలా ? లేక నా మందు కావాలా ముసలాడా ?" అడిగాడు డాక్టరు.

నవ్వేశాడు ముసలాడు.

"ఇంటి గోడలకు చవుడుపట్టి గోడ పాడయితే ఇటుకలు, సున్నం అవసరమా కాదా ? మన శరీరానికి కూడ ఇటుకలు, సున్నం అవసరమే. మరి ఇవి ఈ మందుల్లో ఉన్నాయి. నీ గాయమెలా నయమైందనుకున్నావ్ ? మరి మందు వద్దనవచ్చా ?" అనిన భద్రయ్య గారి ముసలమ్మతో అన్నాడట.

"అయితే తినకూడని పదార్థం తిన్నావన్నమాట, ఎంత కొద్దిగా అయినా. నీ కిచ్చిన మాత్ర ఎంతుందని ? జబ్బు నయం చేయటంలేదూ " కరణంగారి పాలేరుతో అన్నాడట.

సూరయ్య కోడల్ని బ్రతికించినందుకు పాతిక రూపాయలు చేతిలో పెడితే "బీదవాడివి నీవు ఇచ్చే దేమిటి? నే పుచ్చుకునే దేమిటి ?" అన్నాడట.

ఇవే మాటలు డాక్టరు వచ్చిన క్రొత్తలో. నీలాటి రేవుదగ్గర శివాలయం అరుగుమీద. నీలాటి రేవుకు నీళ్ళకోసం వచ్చే పొన్నమ్మ జాగ్రత్తగా వినేది, ఆ మాట లన్నింటిని. అత నెలా ఉంటాడో చూడాలనుకునేది. అనుకోవటమేగాని చూడటం కాలేదు. కాని చూడగలిగే రోజు రానే వచ్చింది.

శ్రావణమాసం. ఉదయపువేళ.

రాత్రి పడ్డవర్షంతో నేలంతా బురద బురదగా ఉంది. చెరువులో కలువలు, పద్మాలు వర్షపు దెబ్బకు తల ఎత్తుకో లేకపోతున్నాయి. తామరాకుమీద నీటి బిందువులు నీరెండలో మెరుస్తున్నాయి. మర్రిచెట్టు దిగువన ఉన్నది ఆడవాళ్ళ నీలాటిరేవు. ఆ రేవుకు దాపులో ఎగువలో నున్నది మగాళ్ళ స్నానాలు చేసే రేవు. నీటిలోంచి బయటకు వచ్చి వాలిన చెట్టుకొమ్మల దాపునకొస్తే మగాళ్ళకు, ఆడాళ్లు కనపడరు. అక్కడ బట్టలు మార్చుకోవచ్చు. నంది విగ్రహం ప్రక్కనున్న బండలమీద పిండు కున్న తడిబట్టల నుంచుకోవచ్చు. అక్కడకు ఎగువనున్నది మంచినీళ్ళ రేవు. స్నానం చేసినవాళ్లు నీళ్ల రేవులో ముంచు కెడతారు. ఇంటిదగ్గర స్నానం చేసిన తరువాత బట్టలు ఉతుక్కో టానికి, మంచినీళ్లు ముంచు కెళ్ళటానికి అక్కడికి వస్తుంది పొన్న.

ఆ రోజున అందుకే వచ్చిందక్క డికి. మోకాలులోతు దాటి చీరను తడవ కుండా పట్టుకుని, బిందెలో నీళ్ళు ముంచుతోంది పొన్న. మగాళ్ళ స్నానాల రేవులో కలకలం – తల ఎత్తిచూసింది. అందరూ చూస్తున్నారు. పైకి తేలి చేతు లాడిస్తూ మునకలువేస్తూ, మళ్ళా తేలి మునకలువేస్తున్న వ్యక్తిని. కాలేజీ

చదువులు సాగిస్తూ సెలవులకో, మరెందుకో ఇంటికి వచ్చిన కరణంగారి రెండో అబ్బాయి రేవులో చెట్టుమీంచి పిల్లిమొగ్గ వేసినవాడు ఊబిలోకి దిగాడట. అందరూ అనుకుంటూ ఉంటే విన్నది. రక్షించటానికి ఎవరూ రాలేదు నీళ్ళలో ఉన్నవాళ్ళు కూడ ఆదరా బాదరాగా బయట కొచ్చారు. ఈత రానివాళ్ళు మాత్రం అరుస్తున్నారు, కరణంగారి అబ్బాయి మునిగిపోతున్నాడని.

అంతలో పరుగు పరుగున వచ్చారెవరో – పొడవైన అంతబలిష్టము కాని శరీరము – నీటిలోకి దుమికి – మునిగి ఈదుకుంటూ పోయాడు. రెండు క్షణాలు ఎవరూ నీటిమీద కనిపించలేదు. మరి రెండు క్షణాలు గడిచాయి. ఒక చేత్తో కరణంగారి అబ్బాయిని పట్టుకుని రెండవచేత్తో రేవు ముఖంగా ఈదుకుంటూ, తేలుకుంటూ వచ్చాడతను. అతనే 'డాక్టరు బాబు' అట. పొన్న మనసు ఆనందంతో పులకించింది. అందరియెడల దయచూపించే డాక్టరు ఒక ఘన కార్యాన్ని చేస్తూ కనిపించటం మరింత ఆనందదాయకమైందామెకు. అందరితో పాటూ తాను కూడా ఆ రేవుకి చేరింది. అతనిని బోర్లా పడుకోపెట్టి రొమ్ము ఎముకల క్రింద నొక్కి నీటిని కక్కిస్తున్నాడు. శ్వాసక్రియను క్రమపరుస్తూ ఉంటే అందరూ డాక్టర్నే వింతగా చూస్తూ ఉండిపోయారు.

వేణు కళ్ళు తెరిచాడు. డాక్టరుబాబు అందరివైపూ తిరిగాడు. "కొద్దిసేపు ఇతనికి విశ్రాంతి కావాలి. ఈ సమీపంలో ఎవరి ఇల్లైనా ఉంటే చెప్పండి. అక్కడికి తీసికెడదాం" అన్నాడు.

అందరికన్నా ముందే అంది పొన్న, "డాక్టరు బాబూ! మా ఇల్లు ఇక్కడికి చాలదగ్గర. రండి" అని.

ఆమె ఆహ్వానాన్ని అతను కాదనలేదు. ఇద్దరు రైతులు వేణుని చేతుల మీద మోసుకొస్తూంటే పొన్నమ్మను అనుసరిస్తూ అందర్నీ చూచి "ఇక అతని కేమీ భయంలేదు. మీరు మీమీ పనులు చూసుకోవచ్చు. మీలో ఎవరైనా ఈతని తండ్రిగారికి తెలియజేయండి" అంటూ ముందుకి సాగాడు. వేణుకు పడక ఏర్పాటుచేసి వేడి వేడి పాలు గ్లాసులో పోసి ఇచ్చింది. వేడి పాలు త్రాగిన తరువాత తేరుకున్నా డతను. పరుగు పరుగున వచ్చారు కరణంగారు. డాక్టరుబాబు చేతులు పట్టుకుని "మీరు దేవుడు" అన్నాడు.

"కాదు, మామూలు డాక్టర్ని. ఈ రోజు సాయంత్రం వచ్చి చూస్తాను. విశ్రాంతి తీసుకోమనండి" అంటూ అతనితో వేణుని పంపించేశాడు.

అతనుకూడా వెళ్ళిపోబోతూంటే వేడి పాలగ్లాసుతో ఎదురొచ్చింది పొన్న. "త్రాగి వెళ్ళండి" అంది.

"నా కెందుకు ?" అన్నాడు.

'' మీరు దేవుడు. మీకు కాక మరెవరికి ?''

''తప్పు. నేను మామూలు మనిషిని.''

''అవును. మనిషి రూపంలో ఉన్న దేవుడు. తీసుకోండి'' అంది.

వేడి పాలను ఊదుకొని త్రాగాడతను.

''మీకు భయం వేయలేదూ ?''

''ఎందుకు భయం ?''

''మునిగిపోయే మనిషి ప్రమాదకరం కాదూ ?''

''నాకేమి ప్రమాదమైంది ?''

''భలేవారే'' అంది గ్లాసు అందుకుంటూ.

''వస్తాను'' అన్నాడు.

''ఒక్కిది'' అంది పొన్న.

''ఏమిటి ?'' అన్నాడు.

''మీరు మళ్ళా మా ఇంటికి ఎందుకు వస్తారు ? అందులోనూ మాలాంటి వారింటికి.''

''భలేవారే ! వెళ్తాను'' అన్నాడు నవ్వుతూ.

''అయితే మళ్ళీ రారా ?''

"ఎందుకూ?''

''మీరేగా ఇందాక వస్తానన్నారు ?" అడిగింది.

''వెళ్ళి వస్తాననటం మనలో మామూలు'' అన్నాడు డాక్టరుబాబు.

"అనటం కాదు. మీకు వీలయినప్పుడు రండి. మీలాంటి దేవుణ్ణి చూడటం నా కానందం. ఒక గ్లాసు పాలు త్రాగిపోవచ్చు. అందరూ మీరెంతో మంచివారని అంటే విన్నానే గాని మీరెంత మంచివారో ఈరోజే తెలిసింది.

"ఊరకే పొగిడేస్తున్నారు. సెలవా?" అంటూ నవ్వేశాడు.

ఆ విధంగా ప్రథమంగా కలిసింది డాక్టరుబాబును పొన్న.

* * *

అది నల్లని రాత్రి.

ఆకాశంమీద మేఘాలు క్రమ్ముకున్నాయి. చెరువుగట్టున జువ్విచెట్లు గాలికి రొద చేస్తున్నాయి.

ఏ క్షణంలోనైనా వర్షం వచ్చేటట్టు ఉంది.

మంచంమీద కుర్రాడు జ్వరతీవ్రతతో పలవరిస్తున్నాడు.

మంచంప్రక్క తల్లి కళ్ళనీళ్ళు గ్రక్కుకుంటోంది.

అకాల మరణాన్ని పొందిన భర్తను గుర్తుకు తెచ్చుకుంటోంది. కనిపించని దేవుడికి మ్రొక్కుకుంటోంది. ఆమె బాధను చూడలేకపోతోంది పొన్న. ఆమె అంది :

"సీతాలూ ! ఎంతకని బాధపడతావు ? పద డాక్టరుబాబు దగ్గరకు వెడదాం."

"పొన్నా ! ఈ చీకటిలోనా ? ఈ

గాలిలోనా ?" ఆకాశంవైపు కన్నీళ్ళతో చూస్తూ అంది సీతాలు.

"రంగడికేమీ కాదు. నాలుగు దుప్పట్లు కప్పి నా భుజాన వేసుకుంటాను. నీవు నా వెంట రా. డాక్టరు దేవుడు." చెప్పి ఒప్పించ ప్రయత్నించింది పొన్న. సీతాలు అంగీకరించలేదు.

"రాలేనే పొన్నా ! నా చేతులారా రాబోయే గాలీ, వానలో నా కొడుకుని చంపుకోలేనే" అంటూ కొడుకుని గుండెలకు హత్తుకుని దుఃఖించసాగింది.

"సరే ! అలాగే కానియ్యి నేనే వెళ్ళి డాక్టరుబాబును తీసుకొస్తాను. డాక్టరుబాబు రాకపోరు" అంటూ చీకటిలోకి దూసుకునిపోయింది పొన్న.

సుడిలో దూకి ఒక ప్రాణిని రక్షించిన డాక్టరే ఆమె కళ్ళ ముందున్నాడు. చీకటి ఆమెకు కనపడటంలేదు. గాలి వీస్తున్న సంగతామెకు తెలియదు. "డాక్టరుబాబు అంతటి సాహసం చేయగా నేనీమాత్రం సీతాలుకోసం చేయలేనూ ?" పదే పదే అనుకుంటోంది. "తుఫాను వచ్చినా, పిడుగులు పడ్డా డాక్టరుబాబు వచ్చి తీర్తాడు" అనే నమ్మకంతో ముందుకు సాగింది. మంగాపురం చేరి డాక్టరుబాబు ఇల్లు వాకబు చేసింది, అతని ఇల్లు చేరేసరికి ముందున్న గదిలో హరికెన్ లాంతరు వెలుగుతోంది. రెండో గదిలో డాక్టరున్న సవ్వడి వినవచ్చింది.

పిలిచింది పొన్న. రెండో పిలుపు అవసరం లేకుండా వచ్చాడు. "ఎవరూ?" అడిగాడు చీకటిలోకి చూస్తూ.

"నేను డాక్టరుబాబూ ! నేను పొన్నను ... పొన్నమ్మను ... పద్మాపురం..."

"ఓ, ! మీరా ! రండి. ఏం ? ఇలా వచ్చారు ? నా అవసరం ఏదైనా ఉందా ?" ఇంటిలోకి ఆహ్వానిస్తూ అడిగాడు. పరిస్థితి చెప్పింది.

"చాల శ్రమపడి వచ్చారు, ఇంత చీకటిలో. ఈ పరిస్థితిలో నేనెలా వస్తానని అనుకున్నారు ?" అడిగాడు.

"మీరెలాంటి పరిస్థితిలోనైనా ఒక ప్రాణికోసం వస్తారు డాక్టరుబాబూ ! నాకు బాగా తెలుసు."

"నామీద మీకు చాల నమ్మకం."

"గుడిలో దేవుడైనా అన్యాయం చేస్తాడు. మీరుమాత్రం నమ్ముకున్న వాళ్ళను అన్యాయం చేయరు డాక్టరుబాబూ !"

అతను ఆ వెలుగులో ఆమె ముఖంలోకి చూశాడు. అది పొగడ్తకాదు. హృదయం పలికిన పలుకులు. అమాయకమైన కళ్ళు, ఆ కళ్ళలో నిశ్చలభావం అతనిని ఆకట్టుకున్నాయి.

"కూర్చోండి, ఇప్పుడే వస్తాను" అంటూ ఇంటిలోపలికి వెళ్ళాడు.

పొన్న నిలబడిపోయింది. మూడుగదుల ఆ ఇంటిలో మందుల వాసన బీరువాల లోంచి రాసాగింది. చివరి గదిలో వంట గిన్నెలు, కిరొసిన్ స్టౌ కనిపించాయి. వంట అయిందో, అవుతుందో, అవలేదో ఆమెకు తెలియదు.

కొద్దిసేపటిలో మెడిసిన్ చెస్టుతోనూ, త్రీ సెల్సు టార్చిలైటుతోనూ వచ్చాడు 'పదండి' అంటూ. ఇద్దరూ ఇవతలికి వచ్చారు. గాలి వీస్తూనే ఉంది. చీకటి చిక్కగా ఉంది. చిన్న చిన్న వానచినుకులు పడసాగాయి. మంగాపురం దాటారు. అతనితో సమంగా నడవలేక పోతోంది పొన్న.

''నేను మీతో పరుగెత్తలేను డాక్టరు బాబూ !'' అంది పొన్న. డాక్టరు వెనుతిరిగి ఆయాసపడుతూ వస్తున్న పొన్నను చూచి నడకవేగం తగ్గించి ఆమెతో కలిసి నడువసాగాడు. ఎదురుగాలిలో కదిలిపోతూ పొన్న అతన చేతిలోని మెడిసిన్ చెస్టునందుకుని అతని చేతిని గట్టిగా పట్టుకుని నడువసాగింది. చినుకులు పెద్దవయినాయి. వాన శృతి మించింది. పొన్నతో డాక్టరు పరుగెత్తి ఓ నాలుగంగలలో పద్మాపురం చేరాడు. వాళ్ళు చేరేసరికి సీతాలు వాళ్ళకోసమే ఎదురుచూస్తోంది.

పొన్న మంచంమీదనున్న కుర్రవానిని చూపించింది. భయపడనవసరం లేదని ఇంజక్షన్ ఇచ్చి, మందులు మింగించి, సీతాలు తృప్తికోసం కుర్రాడు కళ్ళు తెరచి చూచేంతవరకు డాక్టరు అక్కడే ఉండిపోయాడు. పొన్న ఇంటికి పరుగెత్తి కంచుగ్లాసులో పాలు పోసి డాక్టరు చేతికి ఇచ్చింది. అతను భోజనం చేయలేదు. ఆకలిగా ఉంది. అందుచేత ఆ ఆతిథ్యాన్ని కాదనలేకపోయాడు. వర్షం కుంఢపోతగా పడసాగింది. కుర్రవానికి జ్వరం తగ్గుముఖం పట్టింది.

''అబ్బాయి కేమీ భయంలేదు. మరి నే వెళ్తాను'' అన్నాడు.

అతని దీక్షచూస్తే ఆ వర్షంలోనే వెళ్ళిపోయేటట్టు కనిపించసాగాడు.

"ఈ వర్షంలో మీ రెక్కడికీ వెళ్ళవద్దు. ఇక్కడే ఉండిపొండి, మా ఇంటిలోనే ఈ వర్షంలో వెళ్ళటం మంచిది కాదు. చెరువుగట్టుమీద నాగులు, త్రాచులు ఉంటాయి. మీరు వెళ్ళటం క్షేమకరం కాదు" అంది.

"అవి నన్నేమీ చేయవు."

"మీ ప్రాణం విలువ మీకు తెలియదు. మీలాంటి దేవుడు పోతే మేమంతా ఏమైపోవాలి ?"

"నాకేమీ కాదు. ఈ వర్షంలోనే నాకోసం ఎవరైనావస్తే, ఆ రోగుల రక్షించేందుకైనా నే పోవాలి. నేను వెళ్తాను. రేపు ఉదయం వచ్చి చూస్తాను" అంటూ ఆమె అనుమతికోసం వేచి ఉండక వర్షంలో ముందుకు కదిలాడు

డాక్టరుబాబు అతని పట్టుదల అర్థమైన పొన్న అతనిని ఆపలేకపోయింది.

అది రెండవ పర్యాయం ఆమె అతనిని కలియటం.

ఈ సంఘటన జరిగిన మరి రెండు రోజులకు విచిత్రమైన ఆలోచన వచ్చింది పొన్నకు. సీతాలు కొడుక్కి జ్వరంవచ్చిన వర్షంరోజు రాత్రి డాక్టరు బాబు తను రమ్మనగానే వచ్చాడు. కాని ఆ వేళలో అతను భోజనం చేసినదీ లేనిదీ తను గమనించలేకపోయింది. కాని అతను రాత్రంతా పస్తున్నట్టుగానే ఆమెకు నమ్మకం. తను ఎంతసేపూ తన స్వార్థమే ఆలోచించిందిగాని అతనికి కలిగిన అసౌకర్యాన్ని గమనించలేదు. తనావిధంగా అతని గురించి ఆలోచించలేకపోయినందుకుకించపడింది. అతనిని క్షమార్పణ కోరుకుంటేనేగాని మనసుకు ఊరట చిక్కినట్టు కనిపించలేదు.

కనుచీకటి పడేవేళ బిందెపట్టుకుని చెరువువైపు నడిచింది, రెండు మాసిన చీరలను బిందెలో వేసుకొని.డాక్టరుబాబు ఏ ఊరినుండి మంగాపురం వెళ్ళినా అక్కడినుండి కనిపిస్తుంది. బాట కనిపించేటట్టు రేవులో కూర్చుని చింత పండుతో బిందెను తోముతూ కూర్చుంది బిందె తోమటం పూర్తయిందిగాని అతను కనిపించలేదు. రెండు చీరలను ఝాడించటం అయిందిగాని అతను రాలేదు.

చీకటిపడింది. అది చంద్రుడు రాని రాత్రి. చుక్కల వెలుగే శరణ్యం. 'ఇంతవరకు ఏ ఊరిలోనూ డాక్టరు బాబు ఉండిపోరు. ఎప్పుడో ఇల్లు చేరి ఉంటారు.' నిశ్చయించుకొని తిరిగి వచ్చింది పొన్న.

భోజనం అన్యమనస్కంగా పూర్తి చేసింది. మనసు నిలకడగా లేదు.

జడను విప్పి మరల వేసుకుని, చీర మార్చుకుని, ఇంటికి తాళంవేసి చెరువు గట్టువైపు నడకసాగించింది.

డాక్టరుబాబును కలిసి క్షమార్పణ చెప్పుకోవాలన్నదే ఆమె కోరిక తప్ప, పదిగంటల చీకటి రాత్రిలో ఒక ఊరి నుండి మరొక ఊరికి తరలిపోయి డాక్టరు కంటపడి క్షమార్పణ చెప్పుకోవాలన్న కాంక్ష తనలో చాల బలీయంగా ఉన్నప్పటికీ, అతని దృష్టిలో అది అల్పమైన విషయంగా కనిపించి, తనను కలియటానికి అది ఒక మిష అని మాత్రం అత ననుకుంటాడేమో అన్న ఆలోచనే ఆమెకు రాలేదు. సీతాలు కొడుకుకోసం డాక్టరు దగ్గరకు పరుగెత్తిన రాత్రివంటి రాత్రి కాదది. ఆ ఆలోచనే ఆమెకు లేదు. కార్యమేవిధంగా జరుగుతుందా అన్న ఆలోచన తప్ప దాని పర్యవసానంమీద ఆమె దృష్టిలేదు.

అదేమి చిత్రమో, ఆమె వెళ్లేసరికి అతని ఇంటికి తాళంఉంది.దిగాలుపడింది పొన్న. చీకటిలో తడకచాటున ఇంటి వరండాలోనే నిలుచుంది. ఎవరో ఇంటి ముందు డాక్టరుబాబుకోసం కాబోలు అటు ఇటు తిరిగి వెళ్ళిపోయారు. డాక్టరుబాబు త్వరలోనే తిరిగి రావచ్చు అన్న ఆశ కలిగిందామెకు. కొన్ని క్షణాలు భారంగా గడిచాయి. అనుకున్నట్టుగానే వచ్చాడతను. అతను తలుపు తీసుకొని లోపలికి వెళ్ళిన తరువాతగాని ఆమెకు తోచలేదు, తానెలాంటి వేళలో వచ్చినదీ. ఏ తప్పుకు క్షమార్పణ కోరుకోవాలని తాను వచ్చిందో, అదే తప్పును తిరిగి తాను చేయబోతున్నానని తెలుసుకుంది. అతను దీపం వెలిగించాడు. ఆ వెలుగులో అలసిపోయిన అతని ముఖం కనిపించింది. ముందుకు వెళ్ళాలో వెనుకకు తిరిగి వెళ్ళిపోవాలో ఆమెకు తోచలేదు.ఇంటి గదిలోకి వెళ్ళిన అతను తిరిగి ఇవతలకు రాలేదు. చొరవ చేసుకొని ముందు గది, రెండవ గది దాటి వెనుక గదిలోకి వెళ్ళింది. నలుడు, భీముడు వంటింటిని ఏ విధంగా పావనం చేసి ఉంటారో ఆమె చూడలేదు కాని డాక్టరును చూస్తే నవ్వు వచ్చింది. నవ్వు నాపుకుంటూ,

"లోపలికి రావచ్చా డాక్టరుబాబూ?" అని అడిగింది.

త్రుళ్ళిపడి తల ఎత్తాడతను. ఆమెను చూచి "ఓ మీరా! ఏం వచ్చారు?" అని అడిగాడు.

"అవును, నేనే. పొన్నను" అంది తడబడుతూ.

"ఏం? మరేదైనా కేసా?"

"అవును. కాని ఏమంత కంగారు కాదు. మీరు భోజనంచేసిన తరువాతనే బయలుదేరి వెళ్ళవచ్చు" అంది పొన్న.

"అలాకాదు. పదండి వెళ్దాం" అంటూ రెండో గదిలోకి వచ్చాడు.

ఆ గదిలో దీపంలేదు. చీకటిలోనైనా ప్రక్కగదిలోని దీపం వెలుగువల్ల ఆమె ముఖం,తెల్లచీర, ఆకాశంరంగు జాకెట్టు, వీపుమీద నల్లనిజడ, జడలో కనకాంబరాలు కనిపిస్తున్నాయి.

"చెప్పానుగా డాక్టరుబాబూ, అంత కంగారు కాదని. ముందు మీ భోజనం కానియ్యండి, వెళ్దాం ... అయినా ఆ నిప్పుమీద గిన్నెలను అలాగే వదలి వస్తే ఏంట ఏమవుతుంది?" అడిగింది.

"అవును, నిజమే. అయితే మీరు ముందు వెళ్ళిపొండి. ఒక అరగంటలో నేనే మీ ఇంటికి వచ్చి పిలుస్తాను."

"ఈ చీకటిలో ఒంటరిగా వెళ్లలేను డాక్టరుబాబూ. ఇద్దరం కలిసే వెళ్దాం. మీరు కూర్చోండి. వంట నే పూర్తి చేస్తాను" అంది. అంటూ వెనక గదిలోకి వెళ్ళి బొడ్లో చీర కుచ్చిళ్ళు దోపుకుని, చీర పైటకొంగును బొడ్లో దోపు

కుని కత్తిపీట ముందు కూర్చుని అతను ప్రారంభించిన పనిని పూర్తిచేయటానికి ఉద్యుక్తురాలు కానున్న ఆమెను వారించట మెలాగో తెలియలేదు డాక్టరుకు. అదే సమయంలో 'డాక్టరుబాబూ !' అంటూ అవతలినుండి పిలుపు. అతను వీధిలోకి వెళ్లక తప్పలేదు.

పొన్న వెలుగులో ఉంది. ఆమెకు వీధిలో ఉన్నదెవరో కనిపించలేదు. కాని చీకటిలోనున్నవారికి ఆమె కనిపించి ఉండాలి. పూర్తిగా కాకపోయినా గాలిలో రెపరెపలాడే ఆమె చీర కుచ్చిళ్లు, నల్లని జడ కనిపించి ఉండాలి. చీకటిలో నున్నవారికి వెలుగులో నున్నవారు కనిపిస్తారు. కాని వెలుగులో నున్నవారికి చీకటిలో నున్నవారు కనపడరు మరి.

పది పదిహేను నిముషాలకు అతను వచ్చాడు. ఆ సరికి పొన్న వంటచేయటంలో నిమగ్నమైన తీరును చూచి మాటాడలేక గుమ్మందగ్గరే నిలబడి పోయాడు. చిట్టచివరకు నోరు పెగల్చుకొని "మీ కెందు కింత శ్రమ ?" అని అడిగాడు.

"భోజనం చెయ్యండి చెప్తాను" అంది.

గది తుడిచి కంచంవేసి, అన్నం, కూర వడ్డించి, మంచినీళ్ళగ్లాసు ప్రక్కనుంచి "రండి" అంది.

"మీరు వచ్చిన పని ఒకటి, చేసిన పని మరి ఒకటి ? మీరూ భోజనంచేస్తే బాగుంటుంది" అన్నాడు.

"కాని ఇది ఇద్దరు మనుషులకు సరిపోదు. నేను ఇంటిదగ్గర భోజనం చేసే వచ్చాను. మీరు భోజనం చెయ్యండి" అంటూ అతన్ని భోజనానికి కూర్చోబెట్టింది.

"మీరు మా గురించి ఆ రాత్రి భోజనం మానేశారు. అందుకు నాదే బాధ్యత. అందుకు, తప్పుకు క్షమార్పణ చెప్పుకుందామనే వచ్చాను'' అంది అతను భోజనం చేస్తూంటే. అతను తల ఎత్తి చూశాడు. ఆమె కళ్ళలో ఏదో మెరుపు. అతను తల దించుకొని మౌనంగా భోజనం చేయసాగాడు.

"మజ్జిగ ఎక్కడుంది ?" అడిగింది.

"ఆ గిన్నెలో ఉంటుంది." చూపించాడు. పొన్న గిన్నె అందుకుంది.

"ఇదా ! ఇది మజ్జిగా ! ఇది మజ్జిగేనా ?"

"అవును, ఇది మజ్జిగే. మంగాపురం పెరుగు ఈ రూపానికి వచ్చింది."

అతను చెయ్యి కడుక్కుంటూంటే అడిగింది, "పోనీ మా ఇంటినుండి పాలూ, పెరుగూ పంపనా ?"

"ఇక్కడ దొరుకుతున్నాయిగా."

"చూస్తున్నాగా. ఉంచండి ఆ గిన్నెలు, కంచం."

"అరే ! మీకెందుకు ఆ పని. ఆ ప్రక్కనుంచితే పనివా డుదయం కడి

గేస్తాడు." కంచం, గిన్నెలను ముట్టుకో బోతున్న పొన్నను వారించాడు.

"పోనీ, ఆ ప్రక్కనే ఉంచుతా లెండి."

"అదికూడ ఎందుకు ? తప్పు, వదు... వినండి" అంటూ ఎంగిలి కంచాన్ని పట్టుకోబోతున్న ఆమె చేతిని పట్టుకున్నాడు, వారిస్తూ. పొన్న తన చేతిని విడిపించుకుని చేయి కడుగుకొని, పైటచెరగుతో చేయి తుడుచుకుంటూ రెండవ గదిలోనికి వచ్చింది. దీపం కూడ వారితోపాటు ఆ గదిలోకి వచ్చింది. దీపం టేబిల్‌మీద ఉంది. గోడమీద ఇద్దరి నీడలు పడ్డాయి.

"నన్ను క్షమించారా ?" అడిగింది.

"దేనికీ ?" అని అడిగాడు.

"ఆ రోజు రాత్రి భోజనం చెడగొట్టి నందుకు" అంది.

"మీరింకా అదే ఆలోచిస్తున్నారా ? డాక్టరు వృత్తిని చేపట్టిన తరువాత సుఖాలు కోరుకోవటం కూడదు. కష్టాలు ఎలా ఉంటాయో తెలుసుకోవటంకోసమే

నే నీ ప్రాంతానికి వచ్చాను. పట్టణ ప్రాంతాలకు పోతే అక్కడ నేను మనుషులనే చూడగలను. సుఖాలను మరిగి, మనుషుల కష్టాలను గ్రహించలేక నలుగురి దృష్టిలో డబ్బును గుంజే జలగనే అవుతాను. జీవితం అంటే ఏమిటో నాకు తెలియాలి. కష్టాలంటే ఏమిటో తెలియనిచోట పుట్టి పెరిగాను నేను. పెరుగు లేనప్పుడు మజ్జిగ గురించి ఆలోచిస్తాం. అదీ లేనప్పుడు పేదవారేం చేస్తారో చాలమందికి తెలియదు. నాకది తెలియాలి. అదేకదా జీవితం. మనిషిని మనిషి చదవగల చదువునే నేర్చుకోగలగాలి. అందుకనే నే నిక్కడికి వచ్చాను. నా పని పూర్తయిపోగానే వెళ్ళిపోతాను. ఈలోగా ప్రభుత్వం నాకోసం ఖర్చుపెట్టి చదువుకోటానికి అవకాశాన్నిచ్చినందుకు ఈ గ్రామప్రాంతాలలో కొంత సేవచేసి మరికొంత నేర్చుకుని వెళ్ళిపోతాను'' అన్నాడు.

పొన్నకు మాటలు రాలేదు.

ఎందుకో కళ్ళలో నీళ్లు తిరిగాయి. పెదవులు వణికాయి. దీపపు వెలుగులో కళ్లు నీటితో తడిశాయి. ''అదేమిటి అలా ఉండిపోయారు ?'' అడిగాడు.

''నాకు మాటలు రావటంలేదు డాక్టరుబాబూ ! మీరు చాల పెద్దవారు, ఎన్నో విషయాలు తెలిసినవారు. మీరు నేర్చుకోవలసింది ఏముందక్కడ ?"

''ఎందుకు లేదూ ? మీనుండి నేర్చుకోవలసింది ఎంతలేదు ? నీటిలో మునిగినవానికి ఆశ్రయ మివ్వటానికి అందరికన్నా ముందుమీ రెందుకుముందుకు వచ్చారో, ఆకాశం విరిగి మీదపడుతుందని తెలిసి, చీకటిలో, గాలి. వానల్లో ఒక ప్రాణికోసం ఎందుకు పరుగెత్తుకొచ్చారో, నా చేతిలో గరిటె తీసుకుని వంటకు మీరెందుకు ఉపక్రమించారో, మా ఇంటిలో సోఫాలమీద కూర్చుంటే నాకెలా తెలుస్తుంది చెప్పండి ?" అడిగాడు.

మాట్లాడలేకపోయింది. పొన్న కొద్ది సేపు.

"నేను మీకేమీ సమాధానం చెప్పలేను. కాని మీలా ఆలోచించేవారు ఎంతమందో ఉండరని చెప్పగలను. మిమ్మల్ని అర్థంచేసుకున్న వారెంతమందో ఉంటారని నే ననుకోను. కొంతవరకు నాకు అర్థమయ్యా రనిపిస్తోంది ... డాక్టరుబాబూ ... ఇకనుండి నన్ను 'పొన్న' అనే పిలవండి, 'మీరూ' అని మన్నించకండి" అంది.

"అలా పిలవా లనిపించినపుడు అలాగే పిలుస్తాను" అన్నాడు.

"కొద్దిసేపటిలో మనం బయలుదేరదాం !" అన్నాడు.

"మరి మీ రెక్కడికీ వెళ్ళనవసరం లేదు డాక్టరుబాబూ," అంది పొన్న.

"ఎందుకని ?"

మీరు పరీక్షించవలసిన రోగిని నేనే. నన్ను క్షమించమని వేడుకుందా మనే వచ్చాను. మీరు క్షమిస్తే నా మనసు తేలిక అవుతుంది" అంది పొన్న.

"నిజమేనా ? కేసు లేదా ?"

"ఊహూ ! మీరు నన్ను క్షమిస్తారా ?"

"ఇంత చిన్న విషయానికా ఇంత బాధపడుతున్నారు. పదండి, కొంత దూరంవరకు మిమ్మల్ని దిగవిడిచి వస్తాను" అంటూ ఆమెతో ఇవతలికి వచ్చాడు డాక్టరు.

చీకటిలో రెండు ఆకారాలు చెరువు గట్టువైపు కదిలాయి.

* * *

సీతాలు కొడుకు ఆరోగ్యవంతుడై చాలరోజులయింది. వాడు యధా ప్రకారం బడికి పోతున్నాడు.

ఆ రోజు సాయంత్రం నీలాటి రేవు నుండి బిందె నెత్తుకుని సీతాలుతో వస్తున్న పొన్నకు సీతాలు కొడుకుకోసం డాక్టరుదగ్గరికి పరుగెత్తు కుని వెళ్ళిన వర్షపురాత్రి గుర్తు కొచ్చింది. వెంటనే అడిగింది పొన్న.

"సీతాలూ ! రంగడి జబ్బు నయ మైందికదా ! డాక్టరుబాబు ఋణం తీర్చుకోవాలనిపించలేదా ?" అని.

"లేకేం పొన్నా ? గుండెనిండా ఉంది, కాని ఆ బాబు డబ్బుతీసుకోరట. మరెలాగ ?" సంశయాన్ని వెలిబుచ్చింది సీతాలు.

"అయితే చేతులు కట్టుకుని కూర్చుం టావా సీతా ? మంచి నెయ్యి కాచి ఇవ్వు. లేకపోతే మీ కోయచుట్టానికి చెప్పి పుట్టతేనె తెప్పించి ఇవ్వు. లేక పోతే సారపప్పు తెప్పించి ఇవ్వు. అదీ కాకపోతే వాడుకలు తగ్గించి పాలు, పెరుగు బాబుకి పంపు, నీకు తోచినంత కాలం."

"నిజమే పొన్నా ! నా మనసుకు తోచలేదు."

"నిజంగా నే చెప్పినట్టు చెయ్యి సీతా ! ఇదే నా కొడుకయితే నేనిలా నీలా ఊరుకునేదానినిగాదు."

పొన్న ముఖంలోకి చూచింది సీతాలు. సీతాలు చూపులోని భావాన్ని గ్రహించి తల దించుకుంది పొన్న.

"నీ పెళ్ళి, నా పెళ్ళి, ఒకవారం రోజుల తేడాలోనే అయినాయి."

"... ' పొన్న మాటాడలేదు.

"మీ అయనే నీతో సరిగా ఉండి ఉంటే రంగడిలాంటి కొడుకు నీకూ ఉండేవాడు కదూ ?"

"........."

"నా మాటలు నీకు బాధను కలిగిస్తు న్నాయి కదూ ! మీ అమ్మ చనిపోతూ, నీ బాధను నీకే వదిలింది. నీవు ఇంత మంచిదానివి, ఇంత అందమైనదానివి.

మరి నిన్నతడు ఎందుకు కాదన్నాడు పొన్నా ?" అడిగింది సీతాలు.

"ఇప్పు డదంతా ఎందుకులే సీతా ! అతడెవరినో ఏలుకుంటున్నాడుగా," అంది తలదించుకుని పొన్న.

"అతను సుఖపడుతూంటే నీ వెందు కిలా ఉండిపోవాలి ?"

"అంటే ?"

"పెళ్ళిచేసుకోకూడదూ ?"

"వద్దులే సీతా ! అమ్మ ఇచ్చిన కట్నమే తక్కువయిందని తాళికట్టిన భార్యనే పెళ్ళిబట్టలతో బయటికి తరిమి కొట్టిన నా భర్తలాంటివాళ్లే చాలమంది మగాళ్ళు. ఇక ఎవరిని నమ్మను ? ఎలా నమ్మను ? ... మరి నీ పెళ్ళి కుదిరిందటకదా ! మీ మరిదేనా ?"

సీత సిగ్గుతో తలవంచుకుని అవునన్నట్టు తలూపింది.

"అయితే పెళ్ళెప్పుడు ?"

"పంట ఇంటికి వచ్చిన తరువాత."

ఇల్లుదగ్గర కొచ్చింది. పొన్న ఇంటి దగ్గర ఆగిపోయింది. సీత ముందుకి సాగింది.

బిందెను క్రింద పెట్టి చీర కొంగుతో ముఖంమీది చెమటను తుడుచుకుంది పొన్న. సీతాలు ప్రసంగంతో ఆమె మనసు వికలమైంది. పొయ్యిలోకి కర్రలను ఎగదోసి మండుతున్న మంటనే చూస్తూ పొయ్యి ముందున్న పీటమీద కూర్చుండిపోయింది. పొయ్యిమీది కుండలో ఉడుకుతున్న బియ్యంలా మనసు మదనపడసాగింది. ఎగసేమంటలకు కుండలో నుండి పొర్లుతున్న గంజిని ఆమె గమనించలేదు. ఎర్రని మంటలు ఆమె కళ్ళలోపడి కళ్ళ ఎర్రదనాన్ని మరింత ఎక్కువచేశాయి.

తన పెళ్ళి గుర్తుకొచ్చిందామెకు- పాడిపంటలుగల ఇంటికి కోడలుగా కూతుర్ని పంపగలుగుతున్నందుకు తల్లి పొందిన ఆనందం గుర్తుకొచ్చింది - పెళ్ళిపందిరి గుర్తుకొచ్చింది – కట్నం తక్కువైందని మామగారు కినియటం గుర్తుకొచ్చింది – ఆ కాళరాత్రి కళ్ళలో తిరిగింది - శోభనంరాత్రి ఎంతలో కాళరాత్రిగా మారినదీ గుర్తుకొచ్చింది— భర్త చేతగానితనం— మామగారి తిట్లు— తల్లి ఏడుపు - గడియలుపడిన వీధితలుపు-వీధిలో నల్లని చీకటి- ఆ చీకటిలో తల్లి ఓదార్పు- ఏడ్వలేని తన బరువైన గుండె - అంతకన్న బరువైన మంగళ సూత్రం - అన్నీ గుర్తుకొచ్చాయి. ఆ రాత్రి చీకటిలో ఇంటికి ఎలా చేరినదీ, ఆ రాత్రి ఎంత భారంగా గడిచినదీ గుర్తుకురాలేదు పొన్నకు.

తల్లి జరిపిన రాయబార మెలా విఫలమైనదీ, తనను సుఖపెట్టాలని తన తల్లిపడిన యాతనలు, పొన్న మరచిపోలేదు. మనోవ్యాధితో మంచంమీద నున్న తల్లిని విడిచి ఎక్కడికీ వెళ్ళలేని

తన పరిస్థితి, నలుగురి మధ్యన నిలబడి 'ఈమె నా భార్య' అని చెప్పగల ధైర్యంలేక, మగాడుగా తననుండి స్త్రీ సుఖాన్ని రహస్యంగా పొందాలని భర్త తన్ను కాంక్షించిన రాత్రి ఆమె పడిన బాధను ఆమె మరచిపోలేక పోయింది. తల్లి మరణం ఆమెకు గుర్తు— ఆమె శవంపై పడి తాను రోధించటం తనకు గుర్తు. భర్త తనపై ప్రతీ కారంతో వేసిన నిందలు గుర్తు— మరచిపోవలసినవన్నీ తనకు గుర్తే!

గతంనుండి మనసు మళ్ళించుకోవాలని పొయ్యి ముందునుండి లేచి పోయింది పొన్న. పెరుగు వాడికల కోసం ఎవరో వచ్చారు. గిన్నెలోకి పెరుగును పోస్తూంటే డాక్టరుబాబు గుర్తుకొచ్చాడు— అతని మాటలు గుర్తుకొచ్చాయి. చీకటి గుర్తుకొచ్చింది— వీధిలోకి చూసింది — చీకటిలో అతనే కదలి వచ్చినట్టయింది. మనసులో కలత తొలగిపోయింది.

'ప్రతిరోజు పాలు, పెరుగు డాక్టరు బాబుకు పంపుతేనో!' అనుకొంది. కాని ఎవరితో పంపాలో తెలియలేదామెకు. 'తానే తీసుకెడితే?' తన ఆలోచనకు తనకే నవ్వు వచ్చింది. తల్లి పోయినరోజులలో ఊరిలో ఉన్న నలుగురు పెద్దల ఇండ్లకు పాలు వాడికగా పట్టుకెళ్ళినప్పుడు జరిగిన అనుభవాలు గుర్తుకొచ్చాయి. కళ్లవెంట నీళ్లు తిరిగినట్టయింది. ఏడవాలనిపించింది. కాని నోరు మెదపలేకపోయింది.

మబ్బులు కొండలను కౌగలించుకొని ఏడుస్తాయి. గాలి చెట్లను పట్టుకుని ఏడుస్తుంది. వాగు రాళ్ళఒడిలో జొరబడి విలపిస్తుంది. కాని మనిషి మనిషిని పట్టుకుని ఏడ్వలేడు. బరువైన గుండెకు లాలించే ఒడి కావాలి. అది పొన్నకు లేదు. ఆ సంగతి తామెకు తెలుసు. కన్నీళ్ళు రాని కళ్ళను చీర చెరగుతో తుడుచుకొని పశువులశాలలోకి పోయింది పనిమీద పొన్న.

* * *

ఆ ఊరికి వచ్చి సంవత్సరం దాటక పూర్వమే ఆ ప్రాంతమంతా పరిచయమైంది డాక్టరుబాబుకి. మంగాపురం చుట్టూఉన్న పల్లెలు, జనవాసాలు అన్నీ బాగా పరిచయమైనా యతనికి. పగలయినా, రాత్రయినా, ఎండయినా, వానయినా ఆ ప్రాంతాలకు స్వేచ్ఛగా వెళ్ళరాగల డతను రోగిని చూచి మందిచ్చి రావటానికి ఎన్ని మైళ్ళ దూరాన్నైనా లెక్కచేయని అతని దీక్ష, అతని ధ్యేయం ఎవరికీ అర్థం కాలేదు.

ఉచితంగా వైద్యం చేయటంలో అతని మనసులోని మెత్తదనం ఎవరికీ అవగతం కాలేదు.

లోకంలో మంచిపనిచేసేవారు ఉండరని, ఒకవేళ ఎవరైనా ఏ మంచిపనో

చేసినా దానివెనుక స్వార్థం ఉండి తీరుతుందని లోకం ఒక న్యాయాన్ని వ్రాసి పెట్టుకుంది.

మనిషి ఎల్లప్పుడూ మంచిగా ప్రవర్తించకూడదు. కొంత చెడు అయినా చెయ్యాలి. అనాడు లోకం అతన్ని తమలో కలుపుకుంటుంది. లేనినాడు అతన్ని వెలివేస్తుంది. అతను చెడు చేయనంతకాలం అతనిలో చెడును వెతకటానికే పూనుకుంటారు. చెడు కనిపించనపుడు అతను చేస్తున్న మంచిలోనే చెడును వెతుకుతారు. ఆ ప్రయత్నంలో కృతకృత్యులు కాకపోరు.

"ఇలా చేసి ప్రజలను ఆకట్టుకోవాలన్న ప్రయత్నం కాబోలు" శంకించారు కొందరు శివాలయం మంటపంలో.

"ఎమ్మెల్లే ఎలక్షన్‌కి పోటీచేసి గెలవటానికి పునాదులు వేసుకుంటున్నాడేమో !" ఊహించారు కొందరు పెద్దలు.

"క్లాంపదీసి క్రిష్టియన్ మతంగాని బోధిస్తున్నాడేమో ! ఇంతమంది మందు కోసం అతగాడి దగ్గర కెళ్తారుగాని ఒక్కడూ నిజం చెప్పడు. చూచి చూచి వీడెప్పుడో అందరి మతాలు మార్చేస్తాడు. అసలు వాడు కిరస్తానీవాడే. వాడింట దేవుడి ఫోటో ఒక్కటి కూడా లేదుట. ఎలాగైనా వీడిని కనిపెట్టి చూడాలి" ఉద్బోధించాడు పూజారి రామప్ప.

" కనిపెడుతున్నా ! కనిపెడుతున్నా ! ఏ ఒక్కనాడైనా ఈ గుడికి వచ్చి దేవుణ్ణి దర్శించిన పాపానికి పోయాట్టయ్యా !" గుర్తుచేసాడు అతని నేస్తం గురువయ్య.

"తీరికుండదు లేవయ్యా !" సర్దాడు పోలయ్య చుట్ట చివర్ని కొరికి, తుంపును ప్రక్కకు ఊసేస్తూ.

విమర్శకు గురియైన వ్యక్తి ఎదుట లేనప్పుడు విమర్శకులలో కొందరు అతని పక్షం వహించి, అత నెలాంటి సమాధానాలు చెప్పగలడో ఊహించి, వాదాన్ని పెంచి, తర్కంద్వారా కొన్ని నిర్ణయాలు చేసి వాటిని స్థిరంచేసి విమర్శకు గురియైన వ్యక్తికి ఆపాదించి, వాటిని వ్యాప్తిచేసి తృప్తిపడతారు. అది ఒక కళ. అందులో పోలయ్యది అందె వేసిన చెయ్యి

"అవునులేవయ్యా ! తీరి కెలా ఉంటుంది ? ఊరూరు తిరగాలి. ఇంటింటికి వెళ్ళాలి. ఎన్నో పనులు చక్కపెట్టాలి. ఎందరినో పలకరించాలి" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"ఏవో కానిపనులు చేసినట్టు మాటాడతా వేమయ్యా ! కనలేక బాధ పడతా ఉంటే సూరమ్మకి మంత్రసాని పనిచేసాడు. అదీ తప్పే." వాదనకు

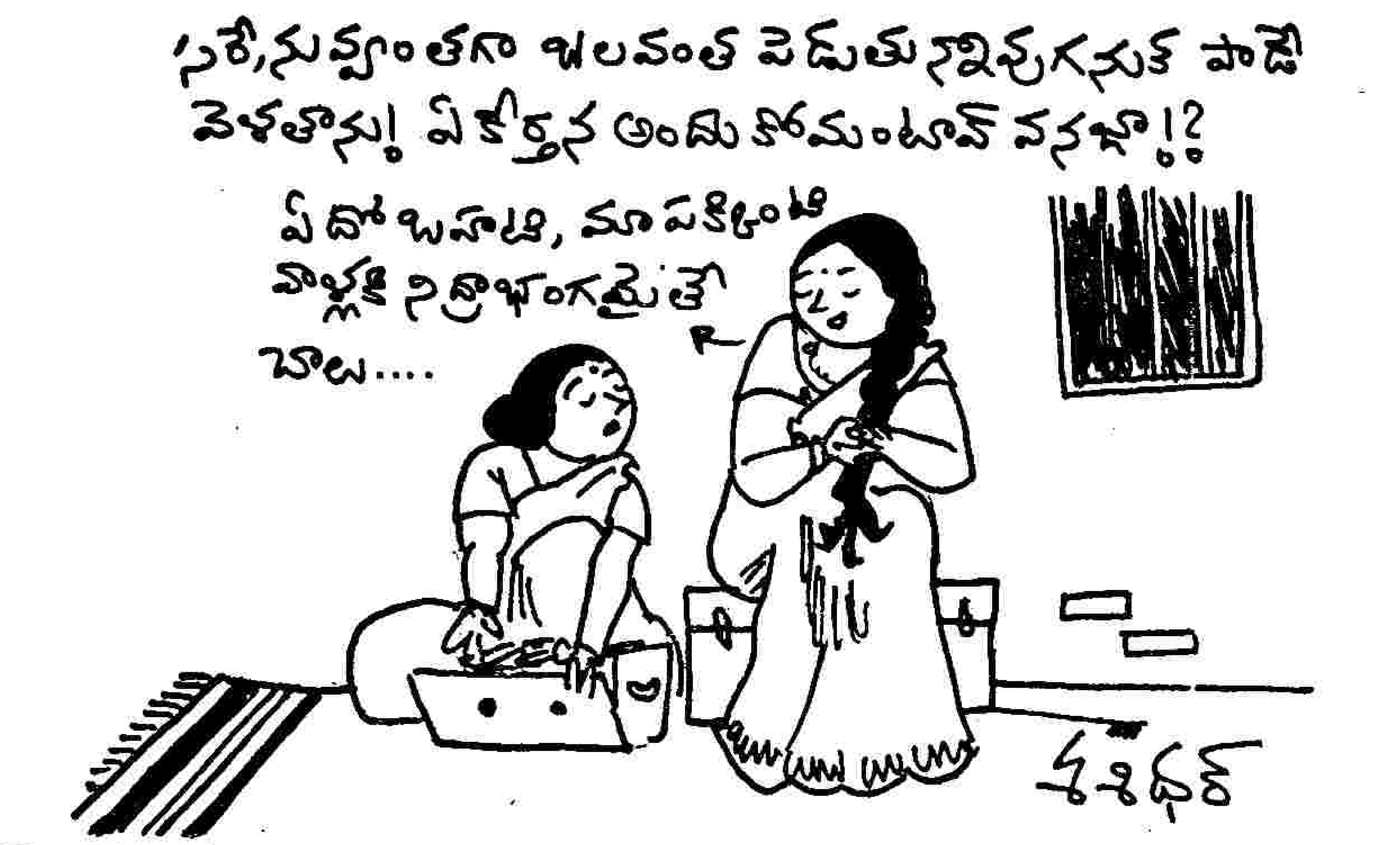

రక్తికట్టించే విషయాన్నందించాడు పోలయ్య.

"తప్పేముంది లేవయ్యా ! నీళ్ళు తేబోతూ జారిపడ్డ భద్రయ్యగారి కోడల్ని డాక్టరు కాబట్టి చెయ్యి, కాలు పట్టుకున్నాడు అదే అదనులో ఒళ్లు తడిమినా, మరేం చేసినా తప్పేముందయ్యా ! అతను డాక్టరు" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"ఇదేనయ్యా ! మీతో వచ్చిన చిక్కు, ఇంతంటే అంతంటారు."

"పోన్లేవయ్యా ! రామప్పగారి మాత్తర్లమీద ప్రజలకు విశ్వాసం పోయిన తరువాత ఎవరుమాత్రం ఏమి చేయగలరు ?"

అంతటితో వారి సంభాషణ ముగిసింది.

కాని అక్కడ ప్రతి సాయంత్రం సమావేశమయ్యే ఆ లోకం రోజురోజుకు కొత్త విషయాల్ని కనిపెట్టి నలుగురికి పంచిపెట్టటానికి తాపత్రయపడుతూనే ఉంది.

* * *

పొన్న డాక్టరుబాబును భోజనానికి పిలిచి వారంరోజులయింది. అంటే రంగడి ఆరోగ్యం కోలుకుని నాలుగు నెలలైంది. ప్రతిరోజు తన ఇంట భోజనంచేసి వెళ్ళమని పొన్న చేసిన అభ్యర్థనను డాక్టరుబాబు మన్నించినట్టు లేదు. కాని అతడు పూర్తిగా తన మాటను కొట్టివేయడన్న నమ్మకం పొన్నకుంది.

అందుకు సుమారు ఇరవైరోజుల క్రితం జరిగిన సంఘటనే నిదర్శన మామెకు.

ఇరవైరోజుల క్రితం – డిసెంబరు నెల మొదటివారంలో – పొన్నచెట్టు పొన్న ఇంటిముందు ఒత్తుగ పువ్వులు

రాత్రే దినాలలో – నాయుడు గారింటి పెరటిలో నాలుగు రకాల చామంతులు విరగ బూసిన రోజుల్లో, మిరపళ్ల రైతుల కళ్ళాలలో రంగవల్లికలు తీర్చి దిద్దుకున్న దినాలలో, ముద్దబంతిపూలు పొన్న పెరటిలో మంచు తెరల వెనుక ముసి ముసిగా నవ్వుకుంటున్న ఆ దినాలలో, మంచు దట్టంగా కురిసి కరిగిన ఆనాటి మధ్యాహ్నం ఎండ ఫెళ్ళున కాస్తోంది ఒంటిని చురకపెట్టే ఎండ కాదది. ఒంటిని చెమటతో తడిపే ఎండ కాదది. ముసలివాళ్ళను నీడను ఉండనీయదు – వేడిమితో తలదాచుకో నీయదా ఎండ. ఒళ్లు చిరచిరలాడడంతో సరికాదు. ఎక్కువసేపు ఎండలో ఉంటే కళ్లు భైర్లు కమ్ముతవి. తల తిరుగు తుంది. అది పైత్యపు ఎండ.

ఆనాటి మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలు దాటిన తరువాత – పొన్న మధ్యగదిలో వెన్న కరగబెడుతున్న వేళ, సైకిలు దిగి సరాసరి ఇంటిలోకి వచ్చేశాడు డాక్టరుబాబు. అతడలా వస్తాడని, అంత అకస్మాత్తుగా వస్తాడని పొన్న ఏనాడూ ఊహించలేదు. అతని రాకతో తికమకపడింది పొన్న.

"ఒళ్లు తిరుగుతున్నట్టుంది. కొద్ది సేపు విశ్రాంతి తీసుకుని వెళ్ళిపోతాను పొన్నా !" అని ప్రాధేయపడుతూనే గది నలుమూలలా పరికించి చూడ సాగాడు ఎక్కడ విశ్రమించటమా అని. కుంపటి ముందునుండి గబగబా లేచింది. పెరటిలో పశువుల పాకకు ముందున్న కరివేపాకుచెట్టు నీడన అంతవరకు తను పడుకున్న మంచాన్ని ఎండలోంచి నీడలోకి లాగి బొంత పరచి, తలగడా వేసి, "రండి డాక్టరుబాబూ !" అంటూ పిలిచింది పొన్న. ఆ పిలుపుకోసమే వేచి ఉన్న అతను తలను రెండుచేతు లతో పట్టుకుని మంచంమీదకు ఒరిగాడు. ఉలుకు పలుకులేక పడుకున్న అతని కోసం తానేమి చేయగలదో తోచలేదు. ఎండలో ఉన్న సైకిలును నెమ్మదిగా వీధి వసారాలోని తడక ప్రక్కన నిలబెట్టింది.

"డాక్టరుబాబూ ! మందేమైనా వేసు కుంటారా ? మంచినీళ్ళివ్వనా ? వేడి పాలు ఇవ్వనా ?" అడిగింది.

"వద్దు ! ... ఒంటిలో పైత్యం ... ఎండ ... విశ్రాంతి ... చాలు ..." అన్నాడు ప్రయాసమీద. ఇంటిలోకి వెళ్ళి నీళ్ళలో ఉప్పు, నిమ్మకాయరసం కలిపి తెచ్చి అతనిచేత త్రాగించింది. అరగంట తరువాత లేచి కూర్చున్నా డతను. అతను లేవటం చూచి పెరటి లోకి వచ్చింది పొన్న.

"నీకు చాలా శ్రమ ఇచ్చాను పొన్నా ! రాత్రంతా విశ్రాంతి లేదు. ఉదయం నుండి విరామం లేక తిరగవలసి వచ్చింది. అందుచేత ఒళ్లు అదోలా

అయింది. మరి వెళ్లొస్తాను" అంటూ లేచా డతను.

"అంత విశ్రాంతి లేకుండా ఈ ఎండలో తిరగటం ఎందుకు ? మీరు వెళ్ళినా విశ్రాంతి తీసుకోరు. నాకు తెలుసు. సాయంత్రంవరకు విశ్రాంతి తీసుకుని వెళ్ళండి."

"వద్దులే పొన్నా !" బయలు దేరబోయాడు.

"వెళ్ళకండి, నా మాట వినండి. మీకేమైనా అయితే మేమంతా ఏం కావాలి ?"

"నాకేదో అవుతుందని నీ వెందుకు భయపడతావు ? నాకేమీ కాదు. అయినా నీ కేనాడూ నేను మందివ్వ లేదుకదా, నీ కెందు కంత ఆవేదన ?"

"నాకు సంబంధించినదే లోకమా బాబూ ! నాకు మందివ్వనంతమాత్రాన మీరు డాక్టరు కారా ? డాక్టరుబాబూ, నే నొకటి అడగనా ? ఇంత ఊరుండగా ఈవేళ ఇక్కడికే రావాలని ఎందు కనిపించింది ?" అడిగింది పొన్న.

"నా కెందుకో ఇక్కడికే రావాలని పించింది. ఇక్కడే నాకు విశ్రాంతి దొరుకుతుందనిపించింది పొన్నా ! వచ్చా నందుకే" అన్నాడు. పొన్నకు చెప్పలేనంత గర్వం కలిగింది మన సులో. సాయంత్రంవరకు విశ్రాంతి తీసుకుని వెళ్ళిపోయా డతను. పొన్న భోజనం చేయమంది, కాని అతను అంగీకరించలేదు. ఆ ఉదంతం జ్ఞాప కానికి వచ్చినప్పుడు పొన్నకు అతను వస్తాడన్న ధైర్యం కలుగుతూంటుంది. కాని వారంరోజులయినా అతను రాలేదు. సీతాలు కూడా మాట నిలబెట్టుకోలేదు. డాక్టర్ని కలియలేదు. ఋణం తీర్చు కోనూ లేదు.

ఆ రాత్రి భోజనం లేకపోయినా, గాలి,వానలో అతడు వచ్చి కనకొడుకును చూచివెళ్ళటం సీతాలు మరచి పోగలిగిందా ? అని బాధపడింది పొన్న. సీతాలే కాక అందరిదీ ఒకే ప్రవృత్తి అనిపించింది.పూజారయ్య దేవుని పేరూ చెప్పి డబ్బు గుంజేవాడు. ఆనాడు మందుల పేరిట కాకపోయినా ప్రజలు అతన్ని పోషించారు. అదేవిధంగా మందును ఉచితంగా పుచ్చుకోవచ్చు అన్న అభిప్రాయంలో ఉన్నారు ప్రజలు. డాక్టరుబాబు ఏ దేవుని పేరు చెప్పరు. కనుక ప్రజలు డబ్బు నిచ్చే ఆలోచనే చేయరు. రోగాలు తెచ్చు కోవటం వారి వంతు. బాగుచేయటం అతని వంతు—

ఇలా తలచుకుంటూంటే పొన్న మనసు అదోలా అయింది

డాక్టరుబాబును కలిసి తన మనసు లోనిది చెప్పా లనుకుంటున్నది. కాని అవకాశం రావటంలేదు.

ఆనాటికి సంక్రాంతి పది దినాలుంది. డాక్టరు కనిపించి పది దినాలు దాటింది.

కాని ఎంతో కాలమైనట్టుం దామెకు. కనుచీకటి పడేవేళ, నిర్మానుష్యంగా ఉన్న ఆ దాపులో డాక్టరుబాబునే తలుస్తూ బిందె నిండా మంచినీరు ముంచు కుని చెరువుగట్టు ఎక్కుతోంది పొన్న. పక్కగ్రామంనుండి నడిచి వస్తున్న డాక్టరు పొన్నను చూచి గట్టుమీదే ఆగి పోయాడు. అతన్ని చూడగానే ఆమె మోము ప్రఫుల్లమయింది.

"చాలకాలమైంది డాక్టరుబాబూ మీరు కనిపించి" అంది సన్నగా నవ్వుతూ పొన్న.

"అవును" అన్నాడు.

"రావాలనే అనిపించలేదా డాక్టరు బాబూ ?" అంది గట్టుమీద ఆగి.

అతను ఆగాడు. ఆమె దగ్గరకు రాగానే, "రావాలనే ఉంది. ఎప్పుడు చికాకుగా, అలసటగా, బాధగా ఉన్నా నీవే జ్ఞాపకానికి వస్తావు. ఓ రెండు క్షణాలు నీతో మాటాడితే బాగుంటుంది. మనసు తేలికవుతుందని అనిపిస్తూ ఉంటుంది. కాని తీరికే దొరకటం లేదు. నీవు నమ్మవుగాని రెండురోజులై 'పొన్న కనిపిస్తే బాగుండును' అనిపిసోంది."

"పోనీ ఇంటికి ఇప్పుడు రాకూ డదూ ! కొద్దిసేపు కూర్చుని వెళ్లదురు గాని" అంది.

"ఎలా రాను ? ఆ కొండ దాపున ఇక్కడికి మూడుమైళ్ళలో ఒక కేసు చూసి రావాలి. ఆలస్యం కాకూడదు" అన్నాడు.

"పోనీ అక్కడ ఆ రాళ్ళమీద కూర్చుందాం, రండి. నీరు ఎక్కువగా లేదు కూడ. చీకటిపడినా నడిచి రాగలం" అందామె.

ఆ రేవునుండి కొద్దిదూరంలో చాకి రేవుంది. అక్కడ చాకలాళ్ళ బండ రాళ్ళు కూర్చోడానికి అనువుగా కొంత నీటిలోకి దిగి ఉన్నాయి.

నెమ్మదిగా ఇద్దరూ నడిచి వెళ్ళారు. ఆమె నడుమనున్న బిందె నందుకుని ప్రక్కనుంచాడు. ఇద్దరూ ప్రక్క ప్రక్కగా రాళ్ళమీద కూర్చున్నారు. చీర కుచ్చిళ్ళను కొంత పైకి లాక్కుని నీటిలో కాళ్ళుంచి కూర్చుంది పొన్న. కొంతసేపు ఎవరూ మాటాడలేదు. వారి మధ్యనున్న నిశ్శబ్దాన్ని భగ్న పరుస్తూ కొంగల జంట వారి ప్రక్క నుండి నీటిమీదకు ఎగురుకుంటూ పోయింది.

"మీరీ ఊరు విడిచి వెళ్ళిపోండి డాక్టరుబాబూ !" తడబడుతూ అంది పొన్న. ఆ మసకచీకటిలో ఆమెవైపు వింతగా చూశా డతను.

"అవును డాక్టరుబాబూ ! మీరీ ఊరిలో ఉండకండి. ఈ ప్రాంతంలో ఉండకండి డాక్టరుబాబూ ! మీరు వెళ్ళి పొండి." ఆమె గొంతు బొంగురు బోయింది.

"పొన్నా !"

"డాక్టరుబాబూ ! మీరు మంచివాళ్లు. మెత్తనివాళ్ళు. మీరిక్కడ ఉండ కూడదు. ఇక్కడి ప్రపంచం మీ రను కునేదికాదు. మీరిక్కడ పగ, ద్వేషం, అసూయతప్ప మరేమీ చూడలేరు. నేర్చు కోలేరు. సాటిమనిషిని ప్రేమించటం తెలి యనివారి మధ్యన మీ రుండలేరు. మీరు వెళ్ళిపోండి. మీరు తిన్నారో, పస్తు న్నారో వీరి కక్కరలేదు. నిద్ర పోయారా ? జాగరంచేసారా అని కూడా అడగరు. ఇంత ఖరీదైన మందు లెక్కడినుండి వస్తున్నాయని అడగరు. వీళ్ళకు కృతజ్ఞత అంటే ఏమిటో తెలియదు. మీ మంచితనం వీరందరికి అలవాటయిపోయింది. ఏనాడు మీరు వాళ్ళకు అనుకూలంగా లేకపోయినా మీకు ప్రమాదం తప్పదు. నేర్చు కున్నది చాలు. మీరిక వెళ్ళిపోండి, డాక్టరుబాబూ !" అంది పొన్న. ఆమె మాటాడుతూంటే ఆమె కంఠం వణికింది.

"కొంతమందిని చూచి అందరూ అలానే ఉంటారని అనుకోటం పొర పాటు. నీకు తెలియదుగాని నే చేసిన దానికి ప్రత్యుపకారం ఎలా చెయ్యాలా అని తపనపడేవాళ్ళను చూశాను. వాళ్లు చేయలేకపోవచ్చు అంతమాత్రాన వాళ్లు కృతఘ్నులు కారు. నే నిచ్చే మందుల గురించి నీవు బాధపడనక్కర లేదు. వాటిని కొనగల స్తోమత నాకుంది నీ వన్నట్లు ఇక్కడి ప్రపంచం నాకు అర్థంకాకపోలేదు. కాని నాకేమీ కాదు. నన్నెవడూ ఏమీ చేయ లేరు. నేను ఒకరిని ఆశ్రయించాలనీ రాలేదు. ఒకరిమీద ఆధారపడాలనీ రాలేదు. నా గురించి నీవు చింతించ వద్దు. నీలాంటి ఆత్మీయురాలున్న తరువాత నాకేలోటూ లేదు" అన్నాడు.

"కాదు డాక్టరుబాబూ ! మీరుండ కండి. మీకు తెలియదు. మీరు వెళ్ళి పోండి వీళ్ళందరికోసం మీరు బాధ పడటం నే చూడలేను." అతని రెండు చేతులు పట్టుకుని కన్నీళ్ళను ఆపుకో లేక అతని చేతుల్లో తల నుంచుకుని ప్రాధేయపడసాగింది పొన్న.

"మీ కాళ్ళు పట్టుకుంటాను డాక్టరు బాబూ ! మీరు వెళ్ళిపోండి."

"పొన్నా !...పొన్నా !...ఏమిటిది ? లే...పిచ్చి ..ఏడ్వక ... నాకేమీ కాదు ... ఒకసారి తల ఎత్తి నావైపు చూడు ... ఛ ... కన్నీ రెందుకు ... ఊరుకో పొన్నా ... " ఆమె తల, వీపు నిము రుతూ, ఆమెను శాంతపరచజూశాడు. ఆమె అతని కాళ్ళను విడువలేదు. ఆమెలో అజ్ఞాతంగా ఏదో భయ మున్నదన్న విషయం అవగతమైంది అతనికి. ఆమె చేతులను తన చేతుల్లోకి తీసుకుని ఆమెను తన వైపు తిప్పు కున్నాడు.

"నా మాట విను పొన్నా ! నే వెళ్ళి పోతాను. నే వెళ్ళిపోతాను పొన్నా. కొద్దిరోజుల్లో వెళ్ళిపోతాను. ఇక ఊరు కోవూ !" అంటూ కన్నీరు తుడిచాడు.

అతని మాటల్లో నమ్మకాన్ని వెతుకుతూ అతని భుజంమీద తల వాల్చి ఉండిపోయింది. ఆమె చేతులను లాలనగా నిమురుతూ అన్నాడు, "పొన్నా ! నా కొక సంశయముంది, తీర్చవూ. నాకేదైనా అయితే వీళ్ళంతా దిక్కులేని వాళ్ళవుతారని బాధపడే దానవు. మరి ఇప్పుడు నన్ను వెళ్ళి పొమ్మంటున్నావేం పొన్నా ?"

పొన్న తల ఎత్తలేదు. కాని సమాధాన మిచ్చింది. "చెట్టుకు నీరుపోసి, సంరక్షణచేసి పువ్వులు, కాయలు కోసుకోవటం న్యాయం డాక్టరుబాబూ ! కానీ నీరు పొయ్యక, సంరక్షణ చెయ్యక పువ్వులు, కాయలు కోసుకోవటమేకాక, ఆకుల రెమ్మలు త్రుంచి, కొమ్మను నరికేయటం న్యాయంకాదు డాక్టరుబాబూ. మీ మంచితనం వీళ్ళకు అర్థంకాలేదు సరికదా, మిమ్మల్ని కిస్తానీలనీ, ప్రజల నాకట్టుకోవాలని వచ్చిన రాజకీయ నాయకులని, శీలంలేనివారని వీళ్ళంతా అనటం నేను సహించలేను డాక్టరు బాబూ ! వాళ్ళన్నమాటలే నిజమయితే ఈ చీకటిలో ఒంటరిగా మీ సమీపంలో ఉన్న నన్ను మీరేమీ చెయ్యరేం ? ... మీ మంచితనం వీళ్ళకేం తెలుసు ? అస లెలా తెలుస్తుంది ? ఇంకా ఈ ఊరిలో ఉంటారా డాక్టరుబాబూ ! చెప్పండి?" అతని రెండు భుజాలను కుదుపుతూ అతని ముఖంలోకి చూస్తూ అంది పొన్న.

తన భుజాల పైనున్న ఆమె చేతులను నెమ్మదిగా తీసివేశాడు. లేచి నిలబడ్డాడు. పొన్న కూడా నిలబడింది. బిందెను నడుమునకు అందించాడు. అతను మాటాడలేదు. నెమ్మదిగా నడిచాడు. ఇద్దరూ చెరువు గట్టు ఎక్కారు. మౌనంగా చీకటిలో ఆమెతోపాటు ఊరివరకు వచ్చాడు.

"వెళ్తాను." ఆమె చెయ్యిపట్టుకుని అన్నాడు.

"డాక్టరుబాబూ ! వెళ్ళేముందు కనపడకుండా వెళ్ళిపోరుకదూ?" వణుకుతున్న గొంతుతో అడిగింది పొన్న. ఆమె కళ్లలో నీళ్ళున్నాయి.

''కనపడే వెళ్తానులే పొన్నా ! చీకటి ... దారి చూసుకో ... వెళ్లు'' అంటూ ఆమెను సాగనంపాడు. ఆమె పొన్నచెట్టు దగ్గరకు వెళ్ళేంతవరకు ఆగి వెనుతిరిగాడు.

* * *

"విన్నావా పోలయ్యా, మీ డాక్టరుబాబు ప్రతాపం !" దేవాలయం మంటపం అరుగుమీద భుజంమీది తుండుగుడ్డతో దుమ్ము దులుపుకుని కూర్చుంటూ అన్నాడు రామ్మూర్తి.

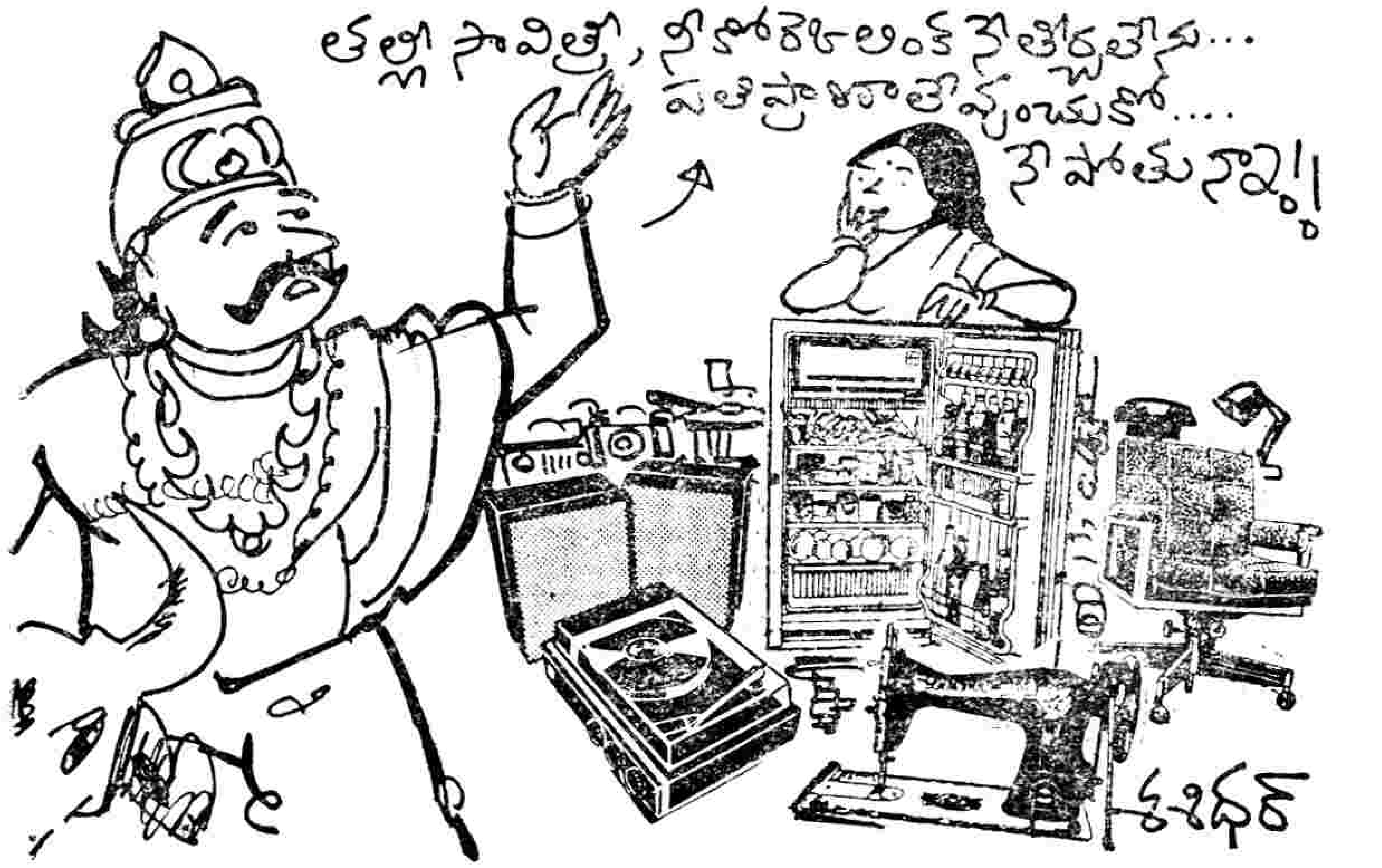

"ఊ ఏదో వార్త తెస్తేనేగాని ఉండలేవు రామ్మూర్తీ !" అన్నాడు నాగన్న.

"ఊ, ఊ ! ఏదో కథే ! చెప్పు రామ్మూర్తీ ఏమిటి కథ?" అన్నాడు రామప్ప.

"అందరికీ తెలిసిన కథే నయ్యా! కాపోతే మనకే ఆలస్యంగా తెలుస్త. మన డాక్టరుబాబు గోపికాలోలుడయ్యాడు కాదూ !" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"ఎవరా గోపిక ? సొంతం చెప్పు !" అన్నాడు శివయ్య ముక్కుపొడుం పట్టుపట్టబోయి. రామ్మూర్తి ప్రారంభించాడు - "ఇంకెవరు ? ఆ గొల్లది. మొగుణ్ని విడిచిన పొన్నమ్మ. రాత్రి, పగలు దానింటిలోనే నట వాడి మకాం. కూడు, కుమ్ము అక్కడేనట. పాలు పెరుగు పెట్టి పోషిస్తోంది వాడిని. వాడు రాకపోతే అదే రాత్రి అక్కడికి పోతుందట. చెరువుగట్టున సరసాలు, కౌగిలింతలూనట. చాలాసార్లు వాడింటిలో కనిపించిదట ఆ ఊరిలో వాళ్లకి. మొన్నరాత్రి చెరువు గట్టున శోభనాచలం తమ్ముడు సిమ్మాద్రి ఇద్దరూ సరసాలాడుకోవటం కళ్ళారాచూశాడట. ఊరంతా ఒకటే గోల కదయ్యా!" వీలయినంత తొందరలో అంతా చెప్పేశాడు.

"అవునయ్యా ! దొరికి దొరికి దానికి వాడే దొరకాలా ! ఊరంతా గొడ్డుపోయిందిటయ్యా ! ఎంత ఉంచుకున్నా జాతి అక్కరలేదూ?" అన్నాడు శివయ్య.

"అవునులేవయ్యా ! ఊరంతా దాన్ని చూసి నోరు చప్పరించారేగాని ఒక్కడు ... ఏదీ ఒక్కడు ... మగ తనంతో చెయ్యి పట్టుకోగలిగాడయ్యా?" ఊరి కొచ్చి సంవత్సరం కాలేదు, వాడి చెయ్యి పడని ఆడదిలేదు, చూపు పడని చిన్నది లేదు. ఏవన్నా అంటే డాక్టరు. వాడి మందే మందు. ఊరికి బుద్ధి లేక పోయిన తరువాత బాహాటంగా సర సాలు మొదలుపెట్టక ఊరుకుంటా డటయ్యా !" తన కసినంతా తీర్చు కున్నాడు రామప్ప.

"ఎంతలా పనాడివైనా తొందర పాటు కూడదయ్యా ! అప్పుడే అంతా అయిపోయినట్టే మాటాడతావేమయ్యా! అసలు కథ ఇప్పుడే కదా మొదలవుత," అంటూ అందరికీ దగ్గరగా జరిగాడు పోలయ్య." దాని మొగుడు విన్నాడు. వాడే కాదు, దాని మరదులూనూ. నేడో రేపో వాడిమీద విరుచుకపడరుటయ్యా!" అని అన్నాడు.

"వాళ్లు కాకపోతే మనం. వీడి ఆటలు సాగితే సంసారులు ఏమై పోవాలి." బాధపడ్డాడు శివయ్య.

"అదీ కథ" అంటూ అందరికీ దగ్గరగా జరిగాడు పోలయ్య. అత నేదో రహస్యంగా చెప్పడంతో అందరూ అతనికే చెవుల నందించారు. ఆలయం మంటపంమీది కాకులు నలుదిశలా చెదరి పోయాయి.

* * *

రెండురోజులనుండి పొన్న మనసు, మనసులో లేదు. వీధివంక చూడలేక పోతోంది. నలుగురి ముఖం చూడలేక పోతోంది. ఇంటి ముందునుండి నడిచే జనం కూడా ఇంటిలోకి చూపులు విసిరి మరీ పోతున్నారు సీతాలు మాటలు ఆమె మరచిపోలేకపోతోంది. "మొగుడ్ని విడిచినదానవు...అతనితో ఉంటున్నావట ... చెరువు గట్టున సరాగాలట ... రాత్రి, పవలు నీ మకాం అక్కడేనట ... అతనికోసం ఎంత రాత్రయినా పోతావట...నిజంగా అంతనంటే నీ కంత మనసా ? ..."

కన్నీరు వచ్చింది పొన్నకు. ఆ రోజు భోజనం సహించలేదు. నిద్ర రాలేదు. రెండురోజులయి అదే పరిస్థితి.

ఆ రోజు కూడా భోజనం సహించ లేదు. మర్నాడే భోగి. కాని మనసు మనసులో లేదు. గడపలకు పసుపు రాయలేదు, బొట్లు పెట్టలేదు. నున్నటి జేగూరురంగు గచ్చుమీద అందమైన ముగ్గులు వేయలేదు. గడపలకు బంతిపూ తోరలుణా కట్టలేదు. ఏ పనీ చేయ మనసు కాలేదు. అది కృష్ణపక్షం. ఆమె మనసులోలాగే ఊరంతా చిక్కని చీకటి. రాత్రి పదివరకు పెరటిలోనే కరివేపాకు చెట్టుక్రింద పడుదున్నది,కాని నిద్దరాలేదు. చలిగాలి రివ్వున వీస్తూంటే ఇంట్లోకి వచ్చి నడుము వాల్చింది, కాని నిద్దరాలేదు. అంతలో తలుపు చప్పు

డయింది. పాలు, పెరుగుకోసం ఎవరు వచ్చినా పిలుస్తారు తప్ప తలుపులు తట్టరు. డాక్టరుబాబు అవుతాడన్న నమ్మకం ఆమెకు కలుగలేదు. మళ్ళా ఎవరో తలుపు గట్టిగా బాదారు. ఏదో సంకోచంతో తలుపు తీసింది. ఎదురుగా కనకరాజు. "నువ్వా !" అంది కంపిత స్వరంతో.

"అవును, నేనే ! ఏం ? పేరు చెప్పాలా గడపలో నిలబెట్టావు ? కనకరాజునే నేను, నీ మొగుడ్ని." మీసంమీద చెయ్యివేసి అన్నాడు.

"హుఁ! మొగుడు, కాపరం చేయ టాని కొచ్చావా కనకరాజు మొగడా ? రాత్రివేళ తప్ప పగలు తీరిక దొరక లేదా ?"

"హుఁ! కాపురం చెయ్యటానికి కాదే, కాపురానికి తీసుకెడదామని వచ్చాను. ఆ డాక్టరుగాడి సంగతేదో తేల్చుకుందామని వచ్చాను.'' లోపలికి అడుగు పెట్టబోయాడు. కాని పొన్న దారివ్వలేదు. "పొన్న అంది, డాక్టరు బాబు సంగతేంగాని, నీతో అంత సులభంగా రాలేను కనకరాజు బావా ! పంచాయితీ పెట్టించు. నేను నీ భార్య నని ఒప్పుకో. నేను నిన్ను వదలిపెట్టింది అబద్ధమని అందరికీ చెప్పు. నా తల్లిని చంపింది నీవేనని అందరిముందు ఒప్పుకో ... డబ్బుకు గడ్డికరచి నన్ను, అమ్మని ఇంటినుండి తరిమిన రాత్రి గుర్తురాలేదా ? నామీద లేనిపోని నిందలు మోపిన రోజున గుర్తురాలేదా? ఇప్పుడు నేను నీ భార్య నయ్యానా ? నన్ను విడిచిపెట్టింది నా భార్య అని గర్వంగా చెప్పుకున్న మగాడివి, సిగ్గులేక కాపరానికి పిలువ వచ్చావా?నీ అవసరం తీర్చుకుందామని వచ్చావా? బయటికి నడువు "

అతని కళ్ళలో కెంపులు మెరి శాయి. అవమానాన్ని నిగ్రహించుకో లేకపోతున్నాడు. కాని నిలదొక్కు కున్నాడు. పళ్ళు పటపట కొరికాడు

"నేను నీ భర్తను కానన్నా, నీవు నా భార్యవు కావన్నా, నేను నీ కుల పోడినే. నేను నీ డాక్టరుకన్న బల వంతుడ్ని, అందగాడిని. ఊరు కాని వాడిని పంచన చేర్చావు. నేను నీకు కాకపోయానా ?"

"ఎన్నైనా కావచ్చు, కాని నీవు కుక్కవి. అందుకే నీ కుక్క బుద్ధి చూపించావు. నాతో వాదన పెంచకు. డాక్టరుబాబు పేరు మలినం చెయ్యకు. వెళ్ళు,"అంటూ నిశ్చేష్టుడైనకనకరాజును నెట్టి తలుపులు మూసేసింది పొన్న.

కనకరాజులో రౌద్రం రగిలి ఉంటుంది. తిట్టుకుంటూ, "నిన్నూ, నీ డాక్టర్ని ఏంచేస్తానో చూడు" అంటూ తలుపు నాలుగుసార్లు బాది వెళ్ళిపోయాడు కనకరాజు.

కనకరాజు బెదిరింపులు మనసులో తిరుగాడుతుండగా చాల రాత్రివరకు నిద్రరాలేదు పొన్నకు.

* * *

చిక్కని చీకటి. రాత్రి పన్నెండు గంటలవేళ. చీకటిని చీల్చుకుంటూ టార్చి - టార్చిని పట్టుకుని డాక్టరు బాబూ అతని వెనుక నలుగురు మనుషులు.

పద్మాపురానికి దగ్గరగా చెరువుగట్టు మీది జువ్విచెట్టు దగ్గర కొచ్చారు.

"ఆగండి, డాక్టరుబాబూ!"

వెనుతిరిగాడు డాక్టరు. "ఎందుకు?" అడిగాడు

"మనం ఇక ముందుకి పోనక్కర లేదు" అన్నా డొకతను.

"అదేం ! మీ ఊరికి మైలుదూరంలో రోగి ఉన్నాడంటివిగా, రోగి అక్కడ లేడా ?"

''అక్కడ లేడు డాక్టరుబాబూ ! ఇక్కడే ఉన్నాడు'' అంటూ ముగ్గురు దగ్గర కొచ్చారు. రెండు చేతులను బిగిసి పట్టుకున్నారు. అతను గింజు కుంటూంటే జువ్విచెట్టు దగ్గరకు లాక్కెళ్ళారు. అంతకుముందు దాచి ఉంచిన త్రాళ్ళతో అతన్ని చెట్టుకు కట్టేశారు. జువ్వి చెట్టు చువ్వల నందుకున్నారు

"అక్రమం ! అన్యాయం ! ! మోసం !!!" అరిచాడు డాక్టరు.

నవ్వాడు కనకరాజు. "అది కనుక్కుందామనే తెచ్చాం. ఏ ఊరు నీది ? ఎందుకొచ్చా విక్కడికి ?" అడిగాడు.

''నీవు కొత్తగా వచ్చావా ఇక్కడికి? నే నెందుకు వచ్చానో అందరికీ తెలుసు. నీకు చెప్పక్కరలేదు." గింజుకుంటూ అన్నాడు డాక్టరు.

"పోనీ చెప్పకు, పొన్న ఎవరో తెలుసా ?"

"తెలుసు, ఆమె దేవత."

"కాదు, దెయ్యం. ఆమె సంగతి మరిచిపోకు. ఊరు విడిచి వెళ్ళిపో !"

"ఆ సంగతి చెప్పడానికి నీ వెవరివి ?"

"నీ పాలిటి యముణ్ణి." హూంక రించాడు కనకరాజు.

"అది నీ ఇష్టంకాదు. ఈ ఊరిలో ఉండడానికి అందరిలా నాకూ స్వేచ్ఛ ఉంది" అన్నాడు డాక్టరు.

"ఉంటుంది - ఉంటుంది" అంటూ త్రాళ్ళతో, చువ్వలతో కసితీర చావ బాదారు నలుగురు.

"చేతులు అలసిన తరువాత, రేపుదయం, నీలాటి రేవు కొచ్చే ఆడంగుల ముఖాలు చూచి ఇంటి కెల్దువు గాని" అంటూ చీకటిలో అతన్ని వదలి నలుగురూ పద్మాపురంవైపు కదలారు. అతను స్పృహతప్పిన విషయం వారు గమనించలేదు.

* * *

భోగిమంటలు వీధులలో మండుతున్న వేళ.

తెల్లవారుఝామున వేణు పిలుపు విని కరణంగారింటికి పరుగెత్తింది పొన్న.

మంచంమీద కమిలిపోయిన శరీరంతో పడి ఉన్నాడు డాక్టరుబాబు. అతన్ని చూడగానే ఆమె కళ్ళు తిరిగాయి. "డాక్టరుబాబూ !" అంటూ అతని కాళ్ళమీదపడి ఏడ్వసాగింది. చుట్టూ ఉన్న జనం గురించి ఆలోచించే పరిస్థితిలో లేదామె. కరణంగారి భార్య, పంతులుగారి కోడలు ఆమెను ప్రక్కకు తీసుకెళ్ళి "అతని కేమీ ఫరవాలేదు" అని శతవిధాల బోధపరచిన తరువాత దుఃఖాన్ని కొంత దిగమ్రింగుకొని గోడప్రక్కకు వెళ్ళి ఏడ్వసాగింది పొన్న.

వేణు డాక్టరుకోసం పట్నం పరుగెత్తాడు. పంతులుగారి తండ్రి దెబ్బలకు ఆకుపసర్లు పట్టించారు. డాక్టరుబాబు మూలుగుతున్నాడేగాని కళ్ళు తెరచి చూడలేదు. కుమిలిపోసాగింది పొన్న. కరణంగారు నెమ్మదిగా దగ్గర కెళ్ళారు. "పొన్నా ! ఇదంతా ఎవరివల్ల వచ్చిందో తెలుసా ?" అడిగారు. ఆమె సమాధానాన్ని ఊహించేలోగా ఆయనే అన్నారు: "నీవల్లే !" అయోమయంగా చూచింది.

"నీవు అతనికి సమీపంగా వెళ్ళకుండా ఉంటే ఇంత జరిగేదికాదు పొన్నా. నిన్ను తప్పుగా అర్థంచేసుకొని నే ననటంలేదు. ఊరంతా చెవులు కొరుక్కుంటున్నా నీమీద నాకు నమ్మకముంది. నా కొడుకును రక్షించిన డాక్టరు దేవుడు. ఆయన ఎదుట నీవు

హారతివి. అతని మెడలో మాలికవు. వేణుకి ఆశ్రయం ఇచ్చిననాడే తెలుసుకున్నాను. డాక్టర్ని అర్థంచేసుకున్నది నీ వొక్కర్తివే. నే నతన్ని చాల ఆలస్యంగా తెలుసుకున్నాను. ఇక అతనికి ఏ లోపంరాదు. నే నతన్ని నా కన్నకొడుకులా చూసుకుంటాను. బాధపడకు." లాలనగా అన్నాడతను. పొన్నకు దుఃఖం ఆగలేదు. పెరటిలో బంతిచెట్ల మధ్య బండరాతిమీద కూర్చుని కుమిలి కుమిలి ఏడ్వసాగింది.

పదిగంటలవేళ వీధిలో కారాగింది. వేణుతోపాటు డాక్టరు దిగాడు. మంచం మీదనున్న డాక్టరుబాబును చూస్తూ "ఇతను... ఇతను... శేఖర్ ... మా బంధువు !... శేఖర్ ! నీకేనా ఈ శిక్ష పడింది ? ...ప్రజాసేవ చేస్తానని వెళ్ళిపోయావన్నారే మీ ఊళ్ళో. నీవు ఇక్కడికా వచ్చింది ... " అంటూ బాధపడ్డాడు.

శేఖర్‌ను పరీక్షిస్తూనే అతనన్నాడు–

"ఇతను చాల మంచి కుర్రవాడు. ఇంత మంచివాడిని ఎవరు ఎందుకు ఇంతలా హింసించారో నాకు తెలియదు. కాని ఈ ఘోరాన్ని చేసినవారు ఎవరైనా తెలుసుకుని తీర్తాను. వాళ్ల మాత్రం శిక్షను తప్పించుకోలేరు" అన్నాడతను, పెదవులు బిగబట్టి శేఖర్ జబ్బమీద ఇంజక్షన్ ఇస్తూ.

"శిక్షను తప్పుచేసినవా రేనాడూ తప్పించుకోలేరు డాక్టరుగారూ. నేరస్థుని పట్టి ఒప్పగిస్తాం. మా డాక్టర్ని బ్రతికించి మాకు ఒప్పచెప్పండి" అన్నాడు కరణం.

కొద్దిసేపు మౌనంగా ఉండి అన్నాడతను–

"ఇతన్ని నేను నాతో తీసుకెళ్తున్నాను. ఇతను తేరుకున్న తరువాత ఇతన్ని ఇంటికి పంపిస్తాను. ఇతను మరి ఇక్కడకు రాడు. నేను రానివ్వను."

కరణంగారికి మాటలు రాలేదు. పొన్న డాక్టరుకు దగ్గరగా వచ్చి నిలుచుంది. ఆమెను డాక్టరు కెలా పరిచయం చెయ్యాలో అతనికి తెలియ లేదు. డాక్టరు కూడా ఆమెను గమనించ లేదు.

"డాక్టరుగారూ ! మీరు మీ ఇష్టం వచ్చినట్టు చెయ్యండి, కాని ఒక ప్రార్థన. ఇక్కడినుండి తీసుకెళ్ళేలోగా ఒక్కసారి కళ్లుతెరచి చూస్తే మా కందరికీ తృప్తి. చూడండి, ఎంతమంది అతన్ని చూడాలని తహతహ లాడుతున్నారో. వీళ్ళందరికీ సేవచేసిన డాక్టరు ఏమైపోతాడో అని వారి బాధ," అన్నారు కరణంగారు అందర్నీచూస్తూ.

"నా ప్రయత్నం నేను చేస్తున్నాను. ఈ లోపుగా ఎవరినైనా పంపి అతని సామాను తెప్పించండి. నా కారును తీసుకెళ్ళమనండి" అన్నాడు డాక్టరు.

వేణు ముందుకి పరుగెత్తాడు. డాక్టరు మరో ఇంజక్షన్ ఇచ్చాడు.

కారు రాకకు కొద్దిగా ముందుగా శేఖర్ తల, చేతులు కదల్చాడు. అతని పెదవులు కదిలాయి. "పొన్నా! డాక్టరుబాబు మాటాడుతున్నాడు, రా పొన్నా, రా!" కేకవేసి పిలిచారు కరణంగారు. పొన్న పేరు విని కాబోలు శేఖర్ కళ్లెత్తి చూశాడు. పొన్న అతని ముందుకు పరుగెత్తుకుని వెళ్ళి మంచంప్రక్కన కూలబడి రెండు చేతులు జోడించి "డాక్టరుబాబూ!" అంది కన్నీరు నిండిన కళ్లతో అతన్ని చూస్తూ.

అతను పొన్నను చూచి,

''వెళ్ళి ... పొమ్మన్నావుగా ... పొన్నా! ... వెళ్ళి ... పోతు ... న్నానులే! ..." అంటూ చేతిని బహుశా ఆమె కన్నీరు తుడవటంకోసం కాబోలు ఎత్తి మరి పైకి ఎత్తలేక వదిలేశాడు. చేయి జారిపోయింది. తల ప్రక్కకు తిప్పుకున్నాడు. కనులు మూతపడ్డాయి. వేణు వచ్చాడు. మూలుగుతున్న శేఖర్ని కారులో పడుకో పెట్టారు.

కారు కదలబోతూంటే "వెళ్ళి పోకండి డాక్టరుబాబూ! ... ఇలా వెళ్ళి పోకండి, తిరిగి రండి డాక్టరుబాబూ, తిరిగి రండి" అంటూ ముందుకు పరుగెత్తింది పొన్న. ఆమెను పంతులుగారి తల్లి, కోడలు పట్టుకున్నారు. కారు ముందుకు కదిలింది. పొన్న వారి పట్టును తప్పించుకుని ముందుకు పరుగెత్తింది."

"డాక్టరుబాబును బ్రతికించమనిచెప్పండి" అంటూ ఆమెను అడ్డుకున్నవారందరికి చెప్పుకుని వారి పట్టువదలించుకుని ముందుకు పోబోయింది.ఆమె నెవరూ ఆప లేకపోయారు.కారుఎంతదూరం పరుగెత్తి నదీ ఆమెకు తెలియదు. కాని అతని ఆరోగ్యం ఏమవుతుందో అన్న ఆవేదన అత నెక్కడికి వెళ్తున్నాడో తెలుసు కోవాలన్న చింత ఆమెలో ఉన్న సంగతి ఎవరికీ తెలియదు. ఏదో ఒక భ్రాంతి, ఒక ఆశ ఆమెను నడిపిం చాయి. నల్లని కారు నందుకోవాలన్న ఆశతో ఆమె మెరుపులా పరుగెత్తింది.

దారిప్రక్కన ఎండలో మండుతున్న కర్రదుంగల మంటలు స్పష్టంగా ఎవరికీ కనపడటంలేదు.

కాకులు ఆమెను చూస్తూ ఉండి పోయాయి.

ఆమె రోడ్డును వదలి చేలకు అడ్డంగా నేల బావులను తప్పించుకుంటూ పరు గెత్తింది. చేను మధ్యలో కుడి అరి కాలిలో ఏదో బలంగా దిగింది. బాధ గుండెలో కలుక్కుమంది. ఎండ నెత్తిన మొత్తింది రక్తం తడిసిన ఆ చోట ఆమె నిలువలేకపోయింది, కళ్లు తిరిగాయి, ఆమె స్పృహతప్పి అక్కడే పడిపోయింది.

కారు మలుపు తిరిగింది.

———